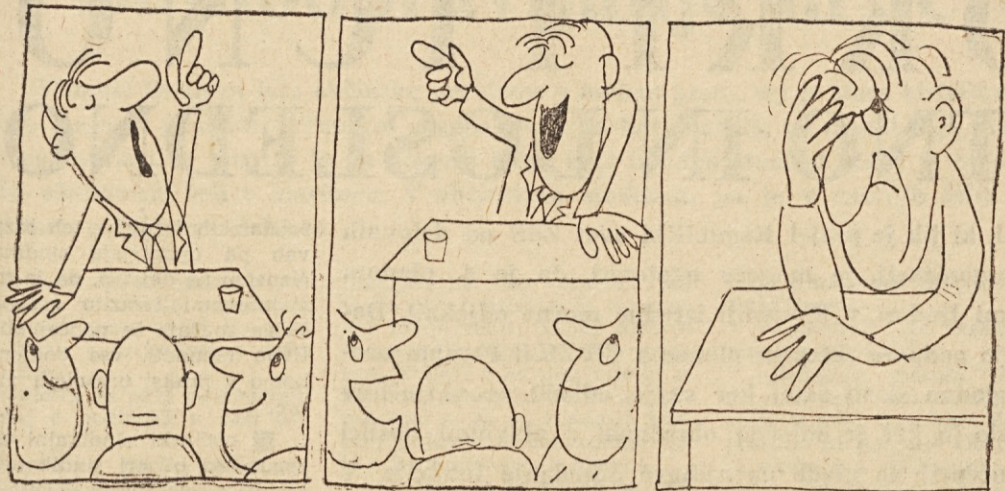


DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 28. julija 1966

Št. 29, leto XXII



NEVERJETNE REZULTATE SMO DOSEGLI V PLANIRANJU...

...ODLIČNE V PROIZVODNJI IN IZVOZU...

...ZARES NEVERJETNO, ZAKAJ SMO V DEFICITU...

Karikatura: ANDREJ NOVAK

RAZGOVOR Z MARKOM RAINERJEM, DIREKTORJEM STANOVANJSKEGA PODJETJA DOM V LJUBLJANI

Premalo denarja za nove hiše

Govori se, da smo ga z ustanovitvijo stanovanjskih podjetij polomili, ker je zaradi okrnjenih pravic hišnih svetov upadel interes stanovalcev za dobro vzdrževanje hiš, po drugi strani pa da gre veliko in preveč sredstev za administrativni aparat na novo ustanovljenih stanovanjskih podjetij. Marko Rainer deloma te govorice pobija, nakazuje pa hkrati kočljivejše probleme.

»Družbeno upravljanje hiš v bistvu ni okrnjeno,« je dejal tov. Rainer, »zagotovljeno pa je gospodarnije izkoriščanje hišnih sredstev. Vsem hišam ostaja za redno vzdrževanje od 10 do 24 % sredstev (velja za Ljubljano), le denar hranimo mi, kar pa najbrž ni slabo. Iz izkušenj namreč vemo, da so hišni sveti v novejših hišah plačevali tudi popravila ali celo stanovanjsko opremo, ki bi jo morali plačati sami stanovalci. Več računov je

bilo falzificiranih: hišni denar je bil porabljen za nekaj čisto drugega, kot je izkazoval račun.«

Stanovanjska podjetja so torej nekakšni kontrolorji družbenega upravljanja hiš. Nekam čudno to zveni...

Stanovanjska podjetja so zakonito zadolžena za dobro vzdrževanje stanovanjskega fonda, in zato so primorana bedeti nad porabo vseh razpoložljivih sredstev. Če so zahtevki hišnih sve-

tov utemeljeni, smo jih dolžni upoštevati. Ne moremo pa, na primer, dopuščati, da bi blagajniki hišnih svetov dobivali mesečno pa 500 do 1000 dinarjev honorarja na posamezno stanovanje, skupno so na našem območju prejeli 1 milijon starih dinarjev, če stanovanjsko podjetje lahko ta posel ceneje opravi.

Imate mogoče dokaze za to?

Seveda. Inkasant stanarine nas bo stal samo 60 do 70 din na stanovanje. Resda inkasanti ne bodo za ta denar opravljali vseh blagajniških poslov, toda če upoštevate, da gre za režijske stroške našega podjetja vsega 5 % stanarine, potem ni umesten očitek, da razsipujemo denar. Poprej so hišni sveti odvajali 3 odstotke stanovanjskim skupnostim, od katerih niso imeli nobene koristi, mi pa jih bomo v marsičem razbremenili.

Hišni sveti se bojijo, da boste preveč po svoji glavi gospodarili s hišnim denarjem.

Naš delovni program je sprejela skupščina stanovalcev, torej predstavniki hišnih svetov, ki je dala letos prednost predvsem popravilu streh, žlebov in sanacijskih naprav kot električni podomet, zatiranje hišne gobe ipd., in sicer ne v 413 hišah, kakor so zahtevali hišni sveti, ampak v 683 hišah, kakor je zahtevalo naše podjetje. Investicijsko vzdrževalna dela nas bodo stala letos 776 milijonov dinarjev, kar ni malo. Res pa je, da si nove hiše ne bodo mogle privoščiti novih električnih štedilnikov, žaluzij in podobnega, kar si morda stanovalci želijo in bi si nemara tudi omislili, če bi samostojno razpolagali z nekdanjim obilnim delom stanarine.

SREDSTVA ZA STANOVANJSKO IZGRADNJO SO PREVEČ RAZDOBLJENA

Se strinjate s tem, da imamo v Ljubljani kar štiri stanovanjska podjetja in kakih 50 stanov... (Nadaljevanje na 4. strani)



RIBICEV VSAK DAN

FOTO SLUŽBA DE

KAJ STA STORILI TURISTIČNI PODJETJI KOMPAS IN SAP LJUBLJANA ZA LETNI ODDIH DOMAČIH GOSTOV

Še vedno aktualno vprašanje

Vse do letos je bilo tako, da se komercialna gostinstvo-turistično-prometna podjetja organizirano niso preveč zavzeto ukvarjala z domačim turizmom. Skrb za to so prepuščala delovnim organizacijam, počitniškim skupnostim in seveda tudi privatni iniciativi.

Letos pa moremo prvič opaziti bolj organiziran nastop teh podjetij tudi na področju domačega turizma. Eden od vzrokov je nedvomno ukinitvev voznih olajšav za potovanje na dopust, kar je čez noč zapretilo tovrstnim delovnim organizacijam, da svojih zmogljivosti ne bodo mogle izkoriščati niti v mejah rentabilnosti, kaj šele da bi bile za tedne vnaprej razprodane vse vozovnice na turističnih linijah in zasedena prav vsa razpoložljiva ležišča.

O tem smo se pogovarjali s tovarišema Danilom Radovičem, referentom v počitniškem servisu podjetja KOMPAS, in Čirilom Gašperšičem, šefom oddelka za domači turizem pri podjetju SAP Ljubljana.

PRIPRAVITE KOVČKE — OSTALO PREPUŠTITE NAM

Težko bi bilo primerjati oblike in »prijeme« pri delu obeh (Nadaljevanje na 5. strani)

POTREBE ŠE NISO OBVEZNOSTI

Vsaj za večino občin velja ugotovitev, da so že pripravile ali pa prav v tem času dokončujejo osnutke srednjeročnih programov razvoja do leta 1970. In po poletnih počitnicah, torej čez dober mesec, največ dva, lahko pričakujemo, da se bo razvila živahna javna razprava o osnovnih smernicah, ki jih nakazujejo ti programi.

In čeprav je zavoljo tega, ker se ta javna razprava še ni začela, preuranjena vsaka ocena o kvaliteti opravljene naloge, pa vendar lahko v prenekatih občinah že zdaj ugotovljamo, da so sestavljavci programov pozabili na marsikateri vidik, odločilen v planiranju. A tokrat naj bo govora o enem samem.

Za tole gre:

Področje družbenih služb, obrti, komunale in nekaterih drugih dejavnosti, ki neposredno vplivajo na gibanje družbenega standarda v prihodnjem obdobju osnutki programov razmeroma podrobno načrtujejo. Vsekakor ne pomenijo več samo zbir želja občanov ali zbir vseh potreb v posamezni komuni, kajti marsikje je možno zaslediti selekcijo želja in trezno presojo možnosti. Torej tudi bistven premik k realnosti teh planov. Vendar pa nekatera dejstva še vedno prete omajata to realnost planov — vsaj na področju nadaljnega investiranja v družbeni standard občanov — in jih sčasoma spremeniti samo v nekakšen neuraden dokument želja.

Povsem očitno je namreč, da vseh predvidenih investicij v družbeni standard občanov ne bo mogoče zagotoviti samo iz proračunskih sredstev komune, ker so pač potrebe občutno večje. Zato bo očitno potrebno spreminjati nekatere dosedanje odnose v zemanju družbene akumulacije in uveljavljati nekatere preporazdelitve v delitvi ustvarjenega dohodka.

Toda v največ primerih je prav ta instrumentarij v osnutkih srednjeročnega programa prava neznanka.

Potrebe so v osnutkih programov sicer zbrane, oštevilčene je tudi vrednost potrebnih investicij, prav malo ali nič pa ti programi ne povedo, kako in po kakšni poti zagotoviti ta sredstva. To pa pomeni, da proizvajalci v delovnih organizacijah, ko se bodo odločali o tem, kako bodo v prihodnje povečali kapacitete varstvenih ustanov, izobraževalnih institucij, družbene prehrane... pravzaprav ne bodo vedeli ničesar o tem, kakšne so njihove materialne obveznosti, ki jih s temi plani sprejemajo. Ne bodo mogli vedeti, kolikšen del svojega ustvarjenega dohodka bodo morali nameniti za zadostitev teh potreb.

In tako se kaj lahko primeri, da se ta družbeni dogovor proizvajalcev, kar pa bi morala postati javna razprava o osnutkih srednjeročnih programov razvoja, sprevrže le v formalno potrjevanje projektov.

Prav ta formalizem pa je doslej omajal realnost že prenekaterega od naših planov. Zakaj eno so potrebe, nekaj povsem drugega pa so obveznosti. A na tej relaciji ne bi smelo biti nobene neznanke, če seveda res hočemo, da bomo našim potrebam tudi zadostili.

BOJAN SAMARIN

KOOPERACIJSKI ODNOSI MED PODJETJEM JOSIP KRAŠ IZ ZAGREBA IN KOBARIŠKO PLANIKO SO OBEMA PARTNERJEMA ZAGOTOVILI DOBRE GOSPODARSKE REZULTATE

Kolektiv ni zamolčal težav

Od proizvodnje popularnega tolimskega sira je ostalo kaj malo. To smo se lahko tudi sami prepričali, saj v tovarni mlečnih izdelkov v Planiki iz Kobarida o njem skoraj ni več sledu.

»Veste, s sirom je že tako, eno leto je po njem veliko povpraševanje, naslednje leto pa ne,« je jel pojasnjevati obratovodja Andrej Koren. »Sir je zelo zahteven proizvod za skladiščenje. Tako se nam je pred tremi leti zgodilo, da smo ga imeli na zalogi več kot sto ton. In da bi videli, koliko se nam ga je posušilo, ko ga nismo mogli prodati. To pomeni, da smo delali le za kalo...«

Kajpak so takšno poslovanje najbolj občutili zaposleni v nizkih osebnih dohodkih, kaj še, da bi kaj prigospodarili za sklade, in bi si proizvodnjo izpopolnili ali jo mehanizirali. Skoraj vsi so kobariški proizvozniki mlečnih izdelkov prerokovali labodnji spev.

PA NI BILO TAKO!

Vsi zaposleni so se zavedali, da bo izhod iz zagate težaven. »Kaj pa če bi proizvodnjo specializirali?« so se že pred tremi

leti spraševali. Toda kako? Nikogar niso imeli, ki bi jim pomagal. A vseeno niso odnehali.

Pred štirim leti je prišel v kobariško Planiko nov direktor. In z njegovim prihodom se je marsikaj spremenilo. Toda ne tako, da bi uveljavil politiko močne roke. Prav direktor, kot so nam pripovedovali, je ob podpori samoupravnih organov na stežaj odprl vrata strokovnjakom, ki so potem skupaj iskali možnosti, kako bi proizvodnjo specializirali in vzpostavi-

vili kooperacijo s kako večjo tovarno pri nas.

Prizadevanja niso bila zaman. Pa prislusnimo, kaj o tem pravi o tem direktor kobariške Planike Jože Bratec:

»Pred tremi leti smo navezali poslovne stike z zagrebško tovarno čokolade, bombonov in lekvos Josip Kraš. Ta tovarna letno potrebuje osem do deset milijonov litrov mleka, ki bi ga mi lahko predelali v mleko v prahu. To smo že takrat vedeli, da bomo zmogli. Ko pa smo se

z Zagrebčanji dokončno dogovorili, da jim bomo samo mi dobavljali mleko v prahu, smo proizvodnjo sira takoj opustili in jo začeli preusmerjati na proizvodnjo mleka v prahu.«

In res, stroje, s katerimi so proizvajali sir, so v Kobaridu že skoraj vse prodali. Na njihovem prostoru stojijo danes sodobni stroji za proizvodnjo mleka v prahu, kondenziranega mleka in planinskega masla, ki ga bodo že letos dobavili Josipu Krašu toliko, kolikor ga v Zagrebu potrebujejo za svojo proizvodnjo. To pomeni, da bodo kobariški proizvajalci mlečnih izdelkov proizvedli mleka v prahu iz vseh 10 milijonov litrov mleka.

ZAKAJ SO ZAGREBČANI ZA KOBARIŠKO MLEKO?

Naš sodelavec Milan Govekar se je oglašil tudi v zagreb... (Nadaljevanje na 6. strani)

REZERVIRANI STOLPEC

Viktor Kos

predsednik tovarniškega odbora sindikata Induplati Jarše

Ce bi se dogovorila za pomenek na temo: sindikat in skrb za člane kolektiva — kaj bi posebej poudarili?

V tovarni smo dobro vedeli, da proizvajamo take vrste izdelke, ki niso ravno nujno potrebni za življenje naših kupcev, ki pa vseeno pomenijo naš kruh. Sindikat je bil tisti, ki je dal največ pobud tako samoupravnim organom kot strokovnemu kolegiju v tovarni, pobud o možnostih odkrivanja raznih rezerv in nujnosti izpopolnjevanja opremljenosti posameznih delovnih mest, da bi po tej poti zmanjševali proizvodne stroške. Zvečine so bili vsi naši predlogi sprejeti. V prvih dveh mesecih letošnjega leta, ko je bil za nas najbolj kritičen čas in ko smo imeli na zalogi več kot za pol milijarde dinarjev izdelkov, je spet sindikat bil tisti, ki se je uprl nekaterim zamisljenim in predlogom, da naj bi odpustili 150 do 200 delavcev. Zahtevali smo, da tem ljudem odgovorne službe v podjetju začasno, dokler se razmere ne bi normalizirale, poiščejo drugo delo. Drži, da nihče ni nepogrešljiv, ampak ti ljudje so naši in izkušeni delavci. In še: kakšno škodo bi utrpelo podjetje, če bi čez čas začeli sprejemati povsem nove delavce, ki bi se morali šele pricutiti svojemu delu? Krizo smo prebrodili — čeprav za ceno tega, da smo nekaj časa poslovali na meji rentabilnosti. Zdaj imamo spet dovolj dela, prodaja pa teče skoraj normalno...



Jože Fabjan

član izvršnega odbora sindikalne organizacije PTT podjetja Novo mesto

Malce standardno, a še vedno aktualno vprašanje: kako ste si na dolenskih poštah izoblikovali merila nagrajevanja?

Na vseh dolenskih poštah imamo že sedaj precej del normiranih. Toda norme, ki smo si jih postavili pred desetimi in več leti, so danes že zastarele. Na vseh naših poštah se je namreč spremenil način dela, predvsem smo uvedli tehnološke postopke, ki sploh še niso normirani. Mednje sodi na primer delo šoferjev, mehanikov in drugih poklicev. Normiranje teh del pa je razumljivo povezano z nagrajevanjem zaposlenih. Kajti prav na osnovi norm, ki jih sprti izpopolnjujemo, bomo lahko izoblikovali še boljše merila nagrajevanja. Že sedaj pa imamo 85 odstotkov osebnega dohodka zaposlenega na dolenskih poštah zasnovanega na rezultatih dela. Preostalih 15 odstotkov pa predstavljajo najrazličnejši dodatki, kot na primer za strokovnost, stalnost, težko terensko delo in podobno. Vidite, prav zaradi tega, ker je večina dohodka odvisna od rezultatov dela stehernega člana, je izpopolnjevanje meril nagrajevanja oziroma normiranje posameznih del še kako pomembno.

Inž. Franc Vrhovec

predsednik IO sindikalne podružnice Industrije pohištva Stol, Duplica

Minilo je leto, odkar smo uzakonili gospodarsko reformo. Kako jo je občutil vaš kolektiv in kaj je storil sindikat, da bi našli pot iz težav?

Tako kot v drugih delovnih organizacijah je tudi pri nas na sindikat prešla skrb za urejanje različnih problemov v zvezi z letnim odihom, nadomestili za K-15 in družbeno prehrano. Vendar tokrat o tem ne bi govoril. Poudaril bi rad neko drugo obliko skrbi za človeka, namreč to, da nanje ne pozabljamo, kadar se znajdejo v stiskah, kadar teže obolijo in podobno. Že leta nazaj pa je pri nas v navadi, da vsaj ob večjih državnih in drugih praznikih, obvezno pa tudi ob prazniku podjetja — 17. septembra, ko je obletnica izvolitve prvega delavskega sveta, obiskujemo tiste naše bolnike, ki so na posteljo privezani več kot mesec dni. Obisk članov izvršnega odbora sindikata spremlja tudi novinar tovarniškega časopisa, ki potem z besedo in sliko seznanja tudi ostale člane kolektiva, kako poteka zdravljenje in kakšno je počutje obolelega sodelavca. Tako našim težim bolnikom — v celem letu je kakih 10 takih primerov — dokazujemo, da nismo pozabili nanje. Obolele sodelavce ob obiskih tudi obdarimo, kar tudi ugodno vpliva na njihovo splošno, še posebej pa psihično počutje. Poleg tega pa na domovnih obiskujemo socialno ogrožene člane kolektiva in se tako na kraju samem prepričamo o njihovih težavah.

Janez Blaznik

predsednik IO sindikalne podružnice Javor, obrat Prestranek

Ali je res, da rešuje podjetje stanovanjske probleme malce enostransko? Pravi, da je za strokovni kader dobro poskrbljeno, za preostale drugače...

Prizadevamo si, da rešujemo stanovanjske probleme kar se da pravično. Res pa je, da je trenutno strokovni kader glede stanovanj na boljšem kot drugi zaposleni v podjetju. V Prestranku smo zgradili dvanajstanovniški blok, kjer danes stanujejo v glavnem tehniki in mojstri. Delavci, ki so zaposleni v obratu Prestranek, bivajo po večini v okoljskih krajih...

Seveda je za marsikoga stanovanje še danes največji problem. Zato je podjetje sklenilo, da bo svoja sredstva za stanovanja nalagalo pri banki, ta pa bo individualnim prosticem nudila stanovanjska posojila. Sodi, da bomo tako v treh ali štirih letih rešili tudi stanovanjske probleme naših delavcev, saj se bo v dveh letih nabralo blizu 80 milijonov starih dinarjev.

ODMEV 4. PLENUMA CK ZKJ V DELOVNIH KOLEKTIVIH IN SINDIKALNIH ORGANIZACIJAH

SAMOKRITIČNO, KONKRETNO IN DOSLEDNO!

Na osnovi prvih poročil, ki jih je prejel Republiški svet ZSS od delovnih kolektivov in sindikalnih organizacij, je mogoče ugotoviti, da je 4. plenum CK ZKJ tudi med delovnimi ljudmi v Sloveniji izredno močno odjeknil. Delovni kolektivi izražajo svojo podporo sklepom plenuma CK ZKJ. Plenum ocenjujejo proizvajalci tako ugodno zlasti zato, ker se je odločil za vključitev celotne javnosti v svoje delo in ker je odločno obračunal z glavnimi nosilci nazadnjaških političnih koncepcij ne glede na njihove dosežanje funkcije. V razpravah o sklepih plenuma pa izražajo pripravljenost pomagati pri razreševanju perečih družbenih problemov, ob tem pa zahtevajo tudi odločno in dosledno razreševanje teh problemov tako v delovnih organizacijah kot na ravni politično teritorialnih skupnosti, posebno v republikah in v zvezi.

V razpravah, kako uresničiti sklepe 4. plenuma CK ZKJ, pa ljudje izražajo hkrati s podporo sklepom plenuma tudi nezadovoljstvo zaradi načina obravnavanja teh sklepov. Tako kritizirajo precej močne težnje posameznikov, naj bi 4. plenum v glavnem le pojasnjevali, češ da »pri nas« v delovnih organizacijah, komuni in republikah ni perečih vprašanj in da zato niti ni treba konkretno analizirati posameznih pojavov in problemov ter ukrepati. Po oceni številnih delovnih kolektivov, ki so obravnavali na odprtih sestankih osnovnih organizacij ZK gradivo 4. plenuma, pa bi moral duh plenuma prežeti celotno naše družbeno življenje, to pa je mnogo pomembnejše kot ozko urejanje pristojnosti službe državne varnosti, kar naj bi bilo po mnenju nekaterih glavno vprašanje, ki ga je zdaj treba urediti.

ALI SMO RES VSI ZA SKLEPE PLENUMA?

Plenum so zelo ugodno ocenile tudi sindikalne organizacije. Kot negativen odmev na vsebino in sklepe 4. plenuma CK ZKJ ocenjujejo sindikalne organizacije pričakovanje v nekaterih delovnih organizacijah, ki se v času reforme bojujejo z gospodarskimi težavami, da bodo sklepi 4. plenuma te težave odpravili že sami po sebi in čez noč, in dejstvo, da so se v nekaterih delovnih kolektivih, občilih in v republikah izrekli za sklepe plenuma tudi ljudje, ki so bili doslej nosilci birokratskih težav in v praktičnem delovanju, čeprav so še vsakič doslej, ko se je bilo treba izreči za samoupravljalsko pot naše družbe, utemeljevali takšno pot v javnih nastopih kot edino možno. Sindikalne organizacije ocenjujejo zato razprave o 4. plenumu, ki so jih doslej organizirale v delovnih kolektivih, še kot prvo fazo svojega političnega dela, saj se bo šele z nadaljnjim bojem mnenj in stališč, predvsem pa z

analiziranjem prihodnje dejavnosti nosilcev birokratskih težav pokazalo, kdo je za resnično samoupravljanje in kdo ni. Sindikalne organizacije poročajo, da so dobile družbene sile in posamezniki v delovnih organizacijah, ki so se že doslej zavzemali za razvijanje samoupravnih odnosov, s 4. plenumom dolgo pričakovano priznanje za svoje delo, pa tudi orožje, da svoja stališča do konca uveljavijo.

ZNAMENJA POGLOBLJENEGA DELA

Vse več znamenj govori, da so začele sindikalne organizacije v Sloveniji po 4. plenumu kakovostno spreminjati zastavljene koncepte svojega dela. Tako je predsedstvo ObSS Celje na posebni seji obravnavalo organizacijske in kadrovske probleme v sindikalnem svetu in sindikalnih podružnicah, predsedstvo ObSS Koper je na posebni seji podrobno razčlenilo metode političnega dela koprskih sindikatov, sindikalna podružnica Litostrojev se je odločila, da posledje ne bodo imeli več plačanega sindikalnega funkcionarja, ki je bil poslednji plačani funkcionar med sindikalnimi podružnicami v Sloveniji, izvršna odbora sindikalnih organizacij v tovarnah Belinka in Tonosa sta politično ocenila sklepe in ukrepe samoupravnih organov, koliko so leti sklepi odražali zahteve in želja neposrednih proizvajalcev. Iz večjih delovnih kolektivov prihajajo poročila, da se odločajo za ustanavljanje sindikalnih organizacij in njihovih izvršnih odborov v delovnih enotah itd. Vsi ti izrazi odmeva na 4. plenum CK ZKJ kažejo, da se je začelo življenje v sindikalnih organizacijah Slovenije po 4. plenumu še bolj demokratizirati.

Tako sindikalne podružnice v zadnjem času:

■ zahtevajo v zvezi z obravnavanjem sklepov 4. plenuma večjo javnost in demokratičnost

razprav pri izdelavi internih samoupravnih predpisov;

■ politično so začele ocenjevati pojave, ko posamezniki, obremenjeni z birokratskim načinom vodenja gospodarske organizacije, s pretinjami in pritiskom izsiljujejo od samoupravnih organov odločitve, ki jim osebno ustrezajo (primeri pogojnih ostavk);

■ odpravljati so začele marsikje tudi vzroke, da so lahko vodstva odpuščala z dela kritike njihovih ukrepov;

■ sindikalne podružnice tudi organizirajo razprave v tistih delovnih kolektivih, katerih vodstva menijo, da je 4. plenum že sam po sebi odpravil vrsto go-

spodarskih težav, v teh razpravah pa opozarjajo sindikalno članstvo na dejstvo, da je treba s težavami izrazito gospodarskega značaja še naprej objektivno računati, vse dokler ne bomo v praksi uresničili reforme;

■ občinski sindikalni sveti, republiški odbori sindikatov in komisije republiškega sveta ZSS pa so po 4. plenumu začeli intenzivno politično analizirati vrsto aktualnih vprašanj, kot so: samoupravljanje in delitev po delu, uresničevanje reforme, kadrovska politika sindikatov, družbeno upravljanje, ki ga v nekaterih občilih uveljavljajo z nedemokratičnimi postopki in proti volji delovnih kolektivov, odnos vodstev delovnih organizacij do organiziranja delovnih enot, vprašanja družbenega standarda, aktivnega odmora in športne dejavnosti delovnih ljudi, politika štipendiranja, reelekcija strokovnih kadrov itd.

Kakor kaže odmev na 4. plenum, se delovni ljudje in sindikalne organizacije v celoti zahtevajo njegovega pomena za demokratizacijo našega življenja. To pa tudi pomeni, da v spopadu z nosilci birokratskih težav ne morejo podležiti, kakor tudi, da se pred ovirami, ki preprečujejo razvoj samoupravljanja, ne bodo zaustavili.

V. B.

Narobe izkušnje

Zdrava pamet veleva, da bi trgovec moral ustreči kupcu, če ga le more zadovoljiti. Tako ravna povsod po svetu. Seveda nikjer ne gre brez bolj ali manj potrebnih formalnosti, vendar so pristojni organi zelo ekspeditivni pri svojem delu. Če drugega ne, vedo vsaj to, da kupca ne smejo pustiti čakati, kajti lahko bi se premislil in poiskal dobavitelja drugod.

Pri nas pa se le izjemoma poslužujemo te poti. Nasprotno: podjetja, ki že izvažajo ali šele poskušajo osvojiti nova tržišča, bi skoraj zaslužila medaljo za vztrajnost s katero se zoperstavljajo birokraciji v različnih »pristojnih organih«. Potrdil in dovoljenj ni nikoli dovolj, izdajajo pa jih počasi, da lahko preverijo, če so v skladu z že izdanimi potrdili, izvoznimi dovoljenji, blagovnimi in drugimi listami. To se dogaja celo v primerih, ko z izdelki iz domačih surovin skušamo prodreti na povsem nova tržišča in kjer bi lahko sklenili ugodne posle.

Celjska tovarna Aero se je na primer pogajala za izvoz trakov za pisalne stroje na Kubo v vrednosti 150.000 dolarjev. Kubanci so čakali več kot tri mesece, da bi Aero dobil vsa potrebna izvozna dovoljenja. Ko so si Kubanci že premislili in izbrali drugega dobavitelja, si je Aero le priboril tolikan želena izvozna dovoljenja.

Namesto komentiranja samo nekaj misli iz dopisa predstavništva našega podjetja Interexport v Havanu, ko je celjski tovarni pojasnilo, zakaj je posel za letos dokončno propadel:

»Na cedilu ste ostali zavoljo formalno administrativnih vzrokov. Ljudje, ki so v naši državi zadolženi za to tržišče, zelo počasi reagirajo in se zbudijo šele takrat, ko je že prepozno!«

-mG

IZ DELOVNIH IZKUŠENJ PRAVNE POSVETOVALNICE PRI OBSS SEŽANA

Učinkovita zaščita proizvajalca

Sežanski sindikati ugotavljajo, da je njihova pravna posvetovalnica postala učinkovita institucija pravne zaščite proizvajalca. To ugotovitev pa je moč podkrepiti tudi z nekaterimi podatki. V minulemu letu se je zateklo po zaščito na sežansko pravno posvetovalnico 212 proizvajalcev, posvetovalnica pa je izdelala tudi 54 tožb, pritožb in ugovorov. Samo v prvem polletju letos pa je sežanska pravna posvetovalnica obravnavala že 68 primerov.

ZANIMIVA STRUKTURA SPOROV

Bolj kot podatki o tem, koliko je bilo primerov, v katerih je posedovala pravna posvetovalnica pri občinskem sindikalnem svetu v Sežani, pa je zanimiva struktura primerov, v katerih so se delavci zatekali po pravno pomoč in zaščito na posvetovalnico. Od vseh, v letošnjem prvem polletju obravnavanih primerov je bilo največ delovnih sporov, kar 37 primerov. V civilno pravnih zadevah pa je posvetovalnica posedovala osemnajstkrat, v socialno zdravstvenih zadevah pa le tri najkrat. V delovnih sporih pa so na prvem mestu spori zaradi odpovedi — 16 primerov — sledi nezakonite premetitve in stanovanjske zadeve s po šestimi primeri.

Zavoljo tega tudi ni naključje, da so si v pravni posveto-

valnici zastavili vprašanje, zakaj pravzaprav delovni spori predstavljajo osrednje tematsko področje pravne zaščite delavcev. Analiza teh primerov pa je hkrati dala tudi odgovor na zastavljeno vprašanje. Med vzroki je nedvomno najbolj odločilen ta, da velika večina delavcev, ki so se zatekli po pomoč na pravno posvetovalnico, sploh ni spoznal niti najbolj splošnih in najbolj temeljnih določb samoupravnih aktov njihove delovne organizacije. Niso jih poznali, čeprav so glasovali o njih in čeprav bi morali biti seznanjeni s svojimi pravicami, dolžnostmi in pristojnostmi.

NEUČINKOVITOST SINDIKATOV V KOLEKTIVIH

Vsekakor pa so tudi družbeno politične organizacije v delovnih kolektivih premalo storile, da bi delavci bolj poznali samoupravne predpise in akte. In še posebej velja očitek sindikatov v delovnih organizacijah, ko pravna posvetovalnica pri ObSS Sežana ugotavlja, da sindikalne podružnice vse premalo uveljavljajo svojo zaščitno funkcijo, da bi tako s svojo družbeno-politično avtoriteto zaščitile pravice proizvajalcev v primeru, ko jih posameznik ali skupina krati. Zlasti tedaj, ko nastane dvom, ali je bila iz-

dana odločba delovne organizacije v skladu s predpisi samoupravnih aktov, bi morala sindikalna podružnica delavca nemudoma napotiti na pravno posvetovalnico.

Toda izkušnje pravne posvetovalnice v Sežani so povsem drugačne. V minulemu letu se niti ena sindikalna organizacija in niti v enem primeru ni obrnila na pravno posvetovalnico zaradi pomoči pri zaščiti delavcev. To kljub temu, da so na primer nezakonite odpovedi ustvarile izredno napete odnose v delovnih organizacijah, kot so Vega, Sudest, Lesograd, Kovanar, Marmor in še ponekod drugje.

Zato tudi zaključek občinskega sindikalnega sveta, ko je obravnaval na enem od svojih zadnjih plenarov to problematiko: sindikatov vendarle ni mogoče odvezati njihove zaščitne funkcije. Ne gre seveda za zaščito, kot jo imajo sindikati v kapitalističnih odnosih, za zaščito v mezdnih gibanjih, gre predvsem za zaščito razvoja samoupravnega mehanizma in samoupravnih odnosov, v katerih proizvajalec lahko nemoteno in predvsem nekrateno uveljavlja tako svoje dolžnosti kot tudi svoje pravice.

S. B.

KAJ DELA IN MISLI PREDSEDNIK OBSS V ILIRSKI BISTRICI VITOMIR DEKLEVA

Samoupravljanje ni fevd skupin

Vitimir Dekleva ima občinske probleme v malem prstu, saj je stara bistriška korenina. Najprej je delal v Tovarni organskih kislin kot analitik, pa zaradi tega nima nič kislega obraza. V tovarni je na delovni klopi tudi izredno študiral. Zdaj je vpisan na višji ekonomski šoli v Mariboru. V občinskem sindikatu pa je v zadnjih letih dobil polituro političnega delavca.

Ko sem zbral osnovne podatke, ga je minila nerodnost. Pričakoval sem, da si bo zdaj dal duška s poročilom o delu sindikata.

»Kakšen je zdaj gospodarski položaj v podjetjih v vaši občini?«

»V večjih gospodarskih organizacijah v občini je gospodarska rast razmeroma ugodna, čeprav ne brez težav. Najbolj brez skrbi so v Tovarni organskih kislin. V Lesonitu pa imajo težave z obratnimi sredstvi. V takšni tovarni, kot je Lesonit, ki ima kake 4,5 milijarde starih dinarjev bruto proizvodnje, so imeli zdaj nekajkrat samo sedem milijonov starih

dinarjev na žiro računu. Tudi v Topolu primanjkuje denarja, ker imajo velike zaloge surovin in velike zaloge končnih izdelkov. Tržišče z lesnimi izdelki je zasičeno, zlasti to velja za furnir, kjer so se na zunanjih tržiščih pojavili močni konkurenti iz vzhodnoevropskih držav.«

»V takšnih razmerah so najbrž v podjetjih prisiljeni iskati notranje rezerve. Jih iščejo tudi na račun zaposlenih delavcev?«

»Pred kratkim sem zvedel, da so nekateri delavci iz tovarne že odšli na kmetije. Vendar morate vedeti, da je pri nas problem zaposlenosti resen. Samo vsak peti občan je zaposlen. To pa je tako malo, da delovnih

mest v tovarnah ne bomo smeli zmanjševati.«

»Zamolčali ste razmere v manjših podjetjih.«

»Nekatera manjša podjetja v storitveni dejavnosti in v obrti so pred razsulo. To velja posebno za podjetje Obrtnik, ki se ukvarja z gradbenimi storitvami. Podjetje ni imelo nikoli dobre organizacije dela. Odnosi v podjetju so se v zadnjih mesecih zaostriili, ko delavcem niso uspeli izplačati osebnih dohodkov zaradi nelikvidnosti podjetja. Osebnih dohodkov za maj so izplačali šele 20. junija. Zdaj v občini računamo, da bi združili v enotno komunalno podjetje tri podjetja: stanovanjsko, ko-

munalno in obrtno. Njihovo dejavnost bi lahko tako boljše organizirali, hkrati pa zagotovili strokovno vodstvo.«

»Torej so šibka točka v teh podjetjih strokovnjaki, ki bi kaj vedeli?«

»To je glavni vzrok vseh težav. Po podatkih je na neustreznih delovnih mestih v občini veliko ljudi. Na delovnih mestih, kjer zahtevajo srednješolsko izobrazbo, je 268 zaposlenih, ki je nimajo, na delovnih mestih, kjer je predpisana višješolska izobrazba, je 114 zaposlenih z neustrezno izobrazbo, na delovnih mestih z visokošolsko izobrazbo pa je 54 zaposlenih, ki takšne izobrazbe nimajo. Naša občina ima na splošno premalo znanja, da bi bila zmogljivejša večje gospodarske ekspanzije.«

»Kaj samoupravljanje s tem ni ogroženo, ker ljudje premalo vedo?«

»Delavsko samoupravljanje v naši občini je takšno kot drugje. Delavski sveti opravljajo formalno vse, kar so pristojni. Če pa vemo, kakšna je vloga samoupravljanja, pa pridemo do spoznanja, da takšno delo ne zadošča. Samoupravljanje, takšno kot bi moralo biti, je v naši občini še slabo razvito. V nekaterih podjetjih ugotavljajo, da so se delavski sveti zbirali in da so postali orodje v rokah ozkih skupin. Sveti sprejemajo različne sklepe, čeprav nimajo podpore delovnega kolektiva. V tovarni Lesonit je na primer delavski svet podjetja že trikrat sklepal o ustanovitvi samostojnega stanovanjskega podjetja. V občini vnaprej vemo, da to ni smotno niti za tovarno niti za občino. Sredstva za stanovanja v občini so premajhna, da bi jih drobili na

ODGOVOR PREDSEDSTVA RO SINDIKATA DELAVCEV STORITVENIH DEJAVNOSTI NA ČLANEK, OBJAVLJEN V ČASOPISU VEČER 22. IN 23. JUNIJA

»Nujna je modernizacija trgovine na Ravnah«

Predsedstvo republiškega odbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti je na seji 13. julija 1966 obravnavalo med drugim tudi informacijo družbeno-političnih organizacij občine Ravne na Koroškem o naporih subjektivnih sil v občini in v trgovskih delovnih organizacijah za pospešitev razvoja trgovine v občini, ki je bila objavljena v drugi izdaji časopisa Večer 22. in 23. junija, ter glede tega ugotovilo in zaključilo:

Omenjena informacija na nobenem mestu ne govori o družbeno političnih stališčih, ki jih je predsedstvo republiškega odbora sprejelo na seji 2. junija 1966 v zvezi z integracijskimi procesi nasploh in na tej podlagi še posebej v zvezi z integracijo trgovskih podjetij Ljudski magazin in Trgovski dom na Ravnah na Koroškem. Ob tej ugotovitvi ter ob dejstvu, da družbeno politične organizacije teh stališč tudi ne poskušajo dopolniti ali zavračati, ugotavlja predsedstvo, da so jih tudi družbeno politične organizacije občine Ravne na Koroškem ocenile kot pravilna. Informacija poizkuša sicer zanikati vmešavanje činiteljev izven delovne organizacije v samoupravne pravice trgovskih podjetij Ljudski magazin in Trgovski dom, vendar ne z dokazi o njihovem nevmesavanju, ampak z dokazovanjem, da je bilo vmešavanje potrebno zaradi neustrezne kvalifikacijske strukture zaposlenih v upravi podjetja Ljudski magazin, ki so namerno izkrivljali pozitivno pobudo reševanja trgovine v ravenski občini. Predsedstvo RO

meni, da vodijo takšne ugotovitve in takšno njihovo vzročno povezovanje celotno razpravo o obravnavani problematiki na stranski tir, še posebno zato, ker pisci odgovora odrekajo delavcem z nižjo strokovno izobrazbo sposobnost za resno razsojanje, torej tudi sposobnost za samoupravljanje, ob tem pa se izogibljajo tistim dejstvom, ki so služila predsedstvu kot osnova za obsodbo metod in načina predvidene izvedbe obravnavane integracijskega procesa. Zato predsedstvo ponovno ugotavlja pravilnost svoje obsodbe nasilnega in nedemokratskega vmešavanja činiteljev izven delovne organizacije v samoupravne pristojnosti podjetij Ljudski magazin in Trgovski dom. Iz navedenega, kakor tudi iz preostalega dela informacije, namenjene republiškem odboru, torej sledi, da se njeni avtorji v ničemer niso približali bistvu vprašanja, o katerem je predsedstvo razpravljalo v zvezi z obravnavanim integracijskim procesom.

Del informacije, naslovljen na republiški odbor kot pripo-

ročilo, kako naj ukrepa ob podobnih primerih, govori o potrebi po poznavanju »obeh strani problema« ter poizkuša odpirati nekatere dileme na področju samoupravljanja. V zvezi z napotkom, da je ob obravnavanju takšnih družbenih pojavov, kot je ravenski, treba poznati »obe strani problema«, ugotavlja predsedstvo, da ima obravnavani, kakor tudi vsak njemu podoben družbeno politični pojav, dejansko dve strani, kar zadeva dvojje, med seboj v celoti izključujočih se reakcij subjektivnih sil: upoštevanje ali neupoštevanje oziroma izvajanje ali neizvajanje ustavnih določb samoupravnih dolžnosti in pravic delovnih kolektivov ter organov izven njih. Predsedstvo se je lahko — dosledno družbeno političnim konceptom naše socialističnega razvoja — opredelilo edino za upoštevanje in izvajanje samoupravnih dolžnosti in pravic. Ob tem pa predsedstvo ugotavlja, da do svojih zaključkov v konkretnem primeru ni prišlo na podlagi kabinetske razprave, ugibanj in domnev, pač pa na temelju vsestranskih razgovorov s predstavniki delovne organizacije Ljudski magazin, razgovora s celotnim kolektivom tega podjetja ter razgovora s predstavnikom občinskega sindikalnega sveta, razgovora z nekaterimi drugimi poznavalci problema in obsežne pismene dokumentacije.

PREDSEDSTVO RO SINDIKATA DELAVCEV STORITVENIH DEJAVNOSTI



dve ali več podjetij. Tovarniški delavski svet pa je sklenil ustanoviti lastno stanovanjsko podjetje, čeprav ima le nekaj več kot 60 stanovanjskih enot.«

»Zakaj se delavski sveti v svojih sklepih zapirajo za tovarniški plot?«

»Vzrok so najbrž ozke koristi skupin. Sklep o ustanovitvi lastnega stanovanjskega podjetja so v Lesonitu sprejeli brez posvetovanja z delavci. Sindikati so predlagali o tako važnem sklepu referendum vseh zaposlenih, vendar do danes o tem v tovarni niso spregovorili.

S sklepi ponekod tako grozno pretiravajo, da so v nekem podjetju sprejeli sklep, da razen otrok članov kolektiva drugih ne bodo štipendirali. To pa so hujske razvade, kot so jih imeli v srednjem veku cehi.«

ZDRAVKO TOMAZEJ

Pravna posvetovalnica DE

73. VPRAŠANJE:

Naše podjetje sklepa od časa do časa civilno pravno razmerje z delavci različnih poklicev — upokojnenci, kmeti, gospodinjami in jim plačuje zato osebne prejemke in ustrezne prispevke. Posameznim delavcem bo podjetje izplačalo v letošnjem letu več kot 100.000 S-din osebnih prejemkov. Ali so ti delavci dolžni odpreti žiro račun pri banki?

TEHNOBOR — KOPER

Odlok o evidentiranju in pogojih za izplačevanje dohodkov, ki jih občanom izplačujejo državni organi ter delovne in druge organizacije (Uradni list SFRJ, št. 50/1964), določa, da morajo občani, katerim delovne in druge organizacije izplačujejo dobavljeno blago ali opravljene storitve ali druge dohodke in ti dohodki presegajo določeni znesek, pri komunalni banki odpreti žiro račun, na katerega jim bodo izplačevali take dohodke, za katere je predpisano, da morajo zanje odpreti žiro račun, samo na žiro račun. Občanom, ki nimajo žiro računa, smejo delovne in druge organizacije neposredno izplačevati dohodke samo, če na posebni vlogi izjavijo, da niso dolžni odpirati žiro računa.

Na podlagi tega odloka je izdal zvezni sekretar za finance odredbo o pogojih, ob katerih morajo občani odpreti žiro račun, in o načinu uporabe sredstev s tega računa (Uradni list SFRJ, št. 1/1965). Ta odredba določa, da je občan dolžan odpreti žiro račun, brž ko je v posameznem koledarskem letu na tem, da dobi od enega ali več državnih organov oziroma od ene ali več delovnih in drugih organizacij dohodek, ki sam zase ali skupaj s prejšnjimi dohodki v tem letu presega znesek 100.000 S-din. Občani, ki dobivajo dohodke od dopolnilnega ali honorarnega dela, ki presegajo ta znesek, morajo odpreti žiro račune pri komunalni banki, ki je pristojna za občino, v kateri imajo stalno bivališče. Vendar pa 4. točka omenjene odredbe določa, da se neposredno lahko izplačujejo občanom dohodki, ki jih dobivajo od honorarnega dela poleg dohodkov iz socialnega zavarovanja (pokojnina, invalidnina).

Iz citiranih zakonskih določil je torej razvidno, da morajo vsi delavci, ki bodo prejeli čez 100.000 S-din osebnih dohodkov

iz dopolnilnega dela, razen tistih, ki prejemajo pokojnino oziroma invalidnino, odpreti žiro račune in da jim lahko samo na žiro račune izplačujejo dohodek.

MITJA STUPAN

74. VPRAŠANJE:

Prejela sem sklep o prenehanju dela zaradi zmanjšanja obsega poslovanja, čeprav so v delovni organizaciji, v drugem oddelku še druga delovna mesta, na katera bi bila lahko premeščena po svojih strokovnih in delovnih sposobnostih. Na moj ugovor zoper prenehanje dela mi je delavski svet odgovoril, da po temeljnem zakonu o delovnih razmerjih v primeru skrčenja obsega poslovanja delovna skupnost ni dolžna razporediti delavca na drugo ustrezno delovno mesto, ker je to dolžna storiti le v primeru ukinitve delovnega mesta. Prosim vas, da mi odgovorite, ali je stališče moje delovne organizacije pravilno ali ni?

V. J. — CELJE

Temeljni zakon o delovnih razmerjih v II. odstavku 99. člena določa, da sme delovna skupnost skleniti, da delavcu preneha delo v delovni organizaciji zaradi odprave delovnega mesta, če nima možnosti, da bi delavca razporedila na drugo ustrezno delovno mesto v delovni organizaciji, ali če delavec odkloni, da bi se usposobil za delo na drugem delovnem mestu, katero mu je ponudila v skladu z določbami splošnih aktov delovne organizacije o strokovnem usposabljanju delavcev. Te obveze, da bi delavca razporedila delovna organizacija na drugo ustrezno delovno mesto v primeru skrčenja obsega poslovanja sicer zakon izrecno ne določa, je pa ta obveza delovne organizacije razvidna tako iz načela stalnosti delavca v delovnih razmerjih, kot tudi iz primerjave z določili temeljnega zakona o delovnih razmerjih o prenehanju dela zaradi ukinitve delovnega mesta in zaradi nezadovoljevanja zahtevam delovnega mesta.

Tako v primeru ukinitve delovnega mesta, kot v primeru nezadovoljevanja zahtevam delovnega mesta je zakon prepisal

V jugoslovanskih sindikatih

Srbija

Za večjo demokratizacijo

Minuli teden se je sestalo predsedstvo RS ZSJ za Srbijo, da bi preanaliziralo naloge sindikatov v obdobju po brisnem plenumu. Razprava pa je razkrila, da je ena izmed osrednjih nalog čim večja demokratizacija dela v sindikatih.

V razpravi se je namreč izkazalo, da je še kaj pogosta praksa, da samo ožji krog sindikalnih delavcev odloča o kadrovski politiki, medtem ko večina članstva le glasuje. Toda: predsednik občinskega sindikalnega sveta ne more biti dober samo za republiški svet ali za občinski komite, predvsem mora biti o tem prepričano članstvo. In kaj je bolje, da je predsednik delavskega sveta odgovoren za svoje delo in delo samoupravnih organov tovarniškemu odboru sindikata, tovarniškemu komiteju ali celo upravnemu vodstvu, ali pa je odgovoren pred celotnim delovnim kolektivom? Odgovor, vsaj teoretičen, je kajpak sam po sebi umljiv, a drugače je v vsakdanji praksi.

Spričo tega se je republiški svet srbskih sindikatov odločno zavzel za nadaljnjo demokratizacijo tako v delovnih organizacijah kot v širših družbenih skupnostih. Predvsem pa morajo sindikati postati gonilna sila v tem procesu. To pa pomeni, da se morajo sindikati sami otresti elementov starega in preživelega. Dokler bodo namreč sindikalne po-družnice delovale kot organi delovnih organizacij in ne kot organi delavcev, dotlej tudi sindikat ne more pomeniti tega, kar bi moral.

Pred skupščino sindikatov

Hrvatska

Republiški sindikalni svet Makedonije se je načelno izrekel, da bo redna skupščina sindikatov te republike predvidoma v prvi polovici prihodnjega leta. Toda čeprav je dotlej še razmeroma daleč, so se v delovnih organizacijah že začeli pripravljati nanjo. Razprave pa so usmerjene predvsem na dva sklopa problemov: problematiko nadaljnje krepitve materialne baze delovnih organizacij in neposrednega upravljanja proizvajalcev ter na problematiko družbeno-ekonomskega položaja delovnih ljudi.

Republiški sindikalni svet Makedonije pa se je tudi odločil formirati sedem delovnih skupin, ki naj bi proučile naslednje probleme: mesto in funkcija sindikalne organizacije, naloge sindikata pri oblikovanju sodobne delovne organizacije, življenjski in delovni pogoji proizvajalcev, integracijski procesi in poslovno tehnično sodelovanje, samoupravljanje in delitev dohodka, družbeno ekonomski procesi v kmetijstvu ter splošno, družbeno-ekonomsko in strokovno izobraževanje proizvajalcev.

Bosna in Hercegovina

Zanje ni stanovanj

Delavci uslužnostnih dejavnosti v Bosni in Hercegovini najteže rešujejo svoje stanovanjske probleme. To je ena izmed ugotovitev analize, ki jo je o stanovanjski problematiki pripravil RO tega sindikata. Čeprav neverjetno, je vendarle resnično: veliko je še delovnih organizacij storitvenih dejavnosti, ki v zadnjih petih letih niso zagotovile niti enega stanovanja za svoje delavce. Še bolj presenetljivo pa je to, da v pretežni večini tovrstnih delovnih organizacij sploh nimajo niti dolgoročnejših programov, kako reševati stanovanjski problem zaposlenih.

Interno kreditiranje

Makedonija

Po reorganizaciji delovnih enot, predvsem pa po decentralizaciji sistema formiranja in delitve dohodka, so se v industrijsko-kmetijskem kombinatu Osijek znašli pred novimi problemi. Nekatere delovne enote so namreč poslej razpolagale s precejšnjimi ustvarjenimi sredstvi, ki pa čisto niso bila najbolje naložena ali pa se najbolj rentabilno obračala, medtem ko so bile manj akumulativne enote v zagati za sredstva, ki bi jih naj naložile v modernizacijo in pocenitev proizvodnje.

Spričo tega so se samoupravni organi in sindikat odločili, da izoblikujejo sistem internega kreditiranja. Poslej razpolagajo delovne enote najmanj s 70 odstotki ustvarjenega dohodka, medtem ko lahko največ 30 odstotkov oročijo pri centralnem investicijskem skladu kombinata, ki ga upravlja interna banka. Organi upravljanja kombinata pa so prevzeli funkcijo žiranta za vsa posojila, ki jih delovne enote namenjajo v tem skladu.

KUPON za pravno posvetovalnico DE

DOPISNIKI POROČAJO

Možnosti vključevanja mladine v uk

● Jože Šuligoj: Tolmin

Ze lani, še bolj pa letos se je pokazalo, da je v tolminski občini najteže najti zaposlitev za mladino, ki je končala obvezno šolanje. Zato morda ni naključje, ali pa je celo v vzročni zvezi ugotovitev občinskega sodišča v Tolminu, da je število mladoletnih prestopnikov močno poraslo v zadnjem času.

Letos je končalo obvezno šolanje 379 otrok in od teh jih je približno ena tretjina omagala že pred zaključkom osmega razreda. Približno 100 jih bo nadaljevalo šolanje v gimnaziji in nekaj na drugih srednjih šolah. Kaj pa preostali? Možnosti za zaposlitev ali sprejem v uk je malo. Če podjetje potrebuje novega delavca, kar se sicer bolj redko primeri, se najraje odloči za takega, ki je že polnoleten, še prej če je že odslužil vojaščino. Vajence pa se zlasti branijo privatni obrtniki z že znano utemeljitvijo, da so nagrade zanje previsoke in da vajenca po več mesecih na leto sploh ne vidijo, ker je v šoli, na dopustu ali na predvojaški vzgoji.

● Anton Horvat: Murska Sobota

Predvidoma bi bilo v naslednjih petih letih v Murski Soboti na voljo tisoč novih delovnih mest, kar pa je veliko premalo spričo predvidenega porasta aktivnih prebivalcev na približno 5 tisoč. Ze zdaj je videti, da bodo morali občani zato iskati zaposlitev tudi v bodoče izven občine in v inozemstvu. Med zaposlenimi je približno 700 sezonskih delavcev, ki jim je sezonsko delo edini vir dohodka in bi jih bilo potrebno stalno zaposliti. Zato se v Murski Soboti vsi sprašujemo, kje iskati rešitev? V uvedbi večžimnenskega dela v industriji, nekaj delovnih mest se obeta v nadaljnjem razvoju turizma, trgovine in gostinstva. Nedvomno bi pa morali več pozornosti posvetiti razvoju obrti in uslužnostnih dejavnosti, na kar opozarjajo tudi podatki, da je v tej panogi gospodarstva zaposlenih le 5% aktivnih prebivalcev občine.

V uk in nadaljnje šolanje želi letos 1464 učencev. Vključevanje v uk in šolanje pa je rešeno le za 915 učencev, medtem ko je 549 učencev še vedno brez učnih mest.

● Franjo Hovnik: Ptuj

Na področju ptujske občine konča letno 1600 učencev osnovno šolo, od tega uspešno komaj dobra polovica. Učenci, ki uspešno dokončajo osnovno šolo, po navadi nadaljujejo šolanje na šolah druge stopnje, medtem ko so drugi iščejo zaposlitev v industriji. Vedno teže pa je za učna mesta. Še predlani je bilo v Ptuj razpisanih 250 učnih mest, lani 174, letos pa že samo 142. Največ učnih mest so razpisala ptujska trgovaška podjetja, in sicer 58. Druga podjetja pa žal ne kažejo zanimanja za vajence, ampak raje priučujejo svoje delavce za določena delovna mesta. V obrtništvu je še slabše. V prejšnjih letih so obrtniki razpisali 20% vseh učnih mest v občini, lani pa 17, letos pa samo 4 učna mesta.

● Milan Princ: Ilirska Bistrica

Pril Zavodu za zaposlovanje je prijavljenih 116 mladih ljudi. Letos je uspešno končalo 8-letno šolanje 275 mladih, medtem ko jih je 122 zaključilo v 7. 6. ali pa celo v 5. razredu osnovne šole. Tako bo letos v komuni blizu 400 mladincev in mladink, ki bi se radi zaposlili ali pa nadaljevali šolanje. Prostim učnim mest pa je komaj 35 in 31 štipendij za srednje šole, ki so jih razpisale delovne organizacije.

Industrija v komuni je precej šibka in zastarela. Modernizacija industrije in s tem večja proizvodnja pa sta v glavnem odvisni od sposobnih kadrov, ki jih v komuni primanjkuje, predvsem zaradi doslej enostranske politike kadrovanja štipendiranja. Z letošnjim letom pa veje tudi na tem področju nov veter.

Prihodnja tema: Kje letujejo otroci proizvajalcev?

NA TEMO: PEREČJ PROBLEMI HTZ SLUŽBE V TOMOSU

MILIJONI, KI JIH NIHČE NE JEMLJE RESNO

Približno za polovico nezgod pri delu imata v koprski občini »zasluge« Tovarna motornih vozil Tomos in Luka Koper.

V prvih štirih mesecih letošnjega leta se je število nezgod v Luki zmanjšalo v primerjavi z minulim letom, v Tomosu pa je število nezgod celo naraslo. Tako sta imela Luka in Tomos v prvi tretjini letošnjega leta kar 7,13% zaposlenih v bolniškem staležu.

Odstotek je tako visok in obenem toliko nad povprečjem v koprski občini, da upravičeno vzbuja začudenje...

NEKAJ NI V REDU...

»Prepričan sem, da so pripomogli k tako visokemu bolniškemu staležu v Tomosu tudi subjektivni vzroki, po drugi strani pa je povsem jasno, da tu nekaj ni v redu,« meni Pavle Pečar, predsednik občinskega sindikalnega sveta Koper. Da je v Luki toliko nezgod, še nekako razume, čeprav močno presegajo povprečje v občini. Treba pa je ob tem poudariti, da so posvetili v Luki temu problemu precej pozornosti in da je zato tudi iz meseca v mesec manj nesreč. V Tomosu pa... No, po mojem mišljenju je številka 7,13% za bolniški stalež vsekakor odlično previsoka. Prepričan sem, da v podjetju z zaščito pri delu nekaj ni v redu...«

MNOGI SIMULIRAJO...

Tudi v Tomosu so si dokaj na jasnem, da imajo nenormalno visoko število ljudi v bolniškem staležu. Vprašanje pa je, če jih ta problem toliko tare, da bi bili pripravljeni tudi ukrepati. Vse kaže, da si zaradi tega v podjetju ne delajo sivih las. Sicer pa, poglejmo, kaj pravi o tem Karlo Pirc, varnostni tehnik v Tomosu:

»Podjetje ima sodobne prostore, tudi proizvodnja je nad vse sodobna. Zakaj toliko nesreč...? Naj povem, da gre v bistvu za manjše nezgode. Pogosto pa sploh ni govora o poškodbah ali boleznih. Mnogi delavci v podjetju namreč močno zlorabljajo našo zdravstveno službo. Še nedavno je dobil naš delavec deset dni bolniškega dopusta, že naslednjega dne pa ga je našel naš kontrolor pri spravljanju sena. Na žalost ta primer ni osamljen...«

»Zakaj s tem v zvezi ne ukrepite in ne skušate prepre-

čiti neupravičenega izostajanja od dela,« sem bil radoveden.

»V bistvu ne moremo napraviti ničesar. Temeljni zakon o varstvu pri delu ne govori o kaznih; v tem primeru smo torej brez moči...« pravi Karlo Pirc.

Čeprav je proizvodnja v Tomosu polavtomatična, ima varnostna služba precejšnje probleme z delavci, ki nočejo uporabljati zaščitnih sredstev. Zato so nesreče v livarni ali na primer pri mehanski obdelavi zelo številne. Težjih nezgod ni. Najpogosteje pride do vbodov in urezov, kar pa po navadi »zadostuje« za nekaj dni bolniškega staleža.

In kaj je krivo tem manjšim nezgodam? Nepazljivost...? Morda premalo zaščiteni stroji...?

Na vprašanje tu ne moremo odgovoriti, saj za odgovor ne vedo niti tisti, ki bi jih morala zaradi vsega tega močno boleti glava.

ZDRAVNIKI NE ŽIVJO S TOVARNO...

Pravih strokovnjakov za HTZ službo nimamo kdo ve koliko v naših delovnih organizacijah. Vendar bi pričakovali, da jih bodo imeli vsaj v številno najmočnejših kolektivih.

V Tomosu zatrjujejo, da je njihova varnostna služba strokovna. Vsaj mislijo tako, medtem ko si marsikdo v Kopru tega ne bi upal trditi...

Pa pustimo izgibanja. Poglejmo, čemu pripisuje Karlo Pirc, vodja varnostne službe v Tomosu, nadpovprečno visok bolniški stalež v svoji delovni organizaciji.

»Kot sem že povedal, naši ljudje zelo radi izkoriščajo

zdravstveno službo. To še nekako razumem. Nedopustno pa se mi zdi, da naseda raznim prebrisancem naša ambulanta. Ze za malenkostno poškodbo dajejo zdravniki bolniški stalež. Prepričan sem, da bi lahko večina tistih, ki dobi danes pri nas »bolniško«, normalno nadaljevala delo. V to sem globoko prepričan, saj so najpogostejše poškodbe zares malenkostne. Naši zdravniki ne živijo s tovarno. Sicer pa, prej ali slej bodo morali dobiti pravega obratnega zdravnika...«

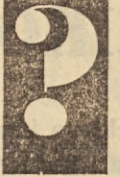
KJE TIČI ZAJEC...

Dr. Mile Jenko, zdravnik v ambulanti Tomosa, pravi, da je zdravstvena služba v podjetju solidna in dobro organizirana. Po njegovem so vzroki za tako visok bolniški stalež kje drugje...

Kje, tega mi v Tomosu ni znal nihče natančno povedati. Zato bi bil logičen zaključek vsega tega, da prav v tem grmu tiči zajec.

Čudno je le, da samoupravni organi v podjetju ne vzamejo resno blizu 3000 izgubljenih delovnih dni na leto. Natančno namreč vedo, da jih stane vsak tak dan najmanj 17 tisočakov, seveda brez zdravniških posegov, zdravlil in drugih morebitnih izdatkov.

A. ULAGA



Poznate sodobno basen o noju?

Sindikati v Celju so skozi vse počitniške mesece organizirali brezplačno dnevno letovanje za šolske otroke. Da pa bi mladini ob prehrani, razvedrilu in odidihu zagotovili tudi strokovni nadzor, so se za pomoč obrnili na prosvetne delavce.

Preračunali so, da bi za vse počitnice zadostovalo, če bi vsak od prosvetnih delavcev žrtvoval le pet svojih prostih dni. Toliko je namreč v Celju prosvetnih delavcev. In ker se pač prosvetni dopusti ne odmerjajo tako ozkosrčno kot v gospodarstvu, so v sindikatih še računali, da teh pet dni le ne bo preveliko breme.

Računali so in se — zmotili. Nihče od celjskih prosvetnih delavcev se na apel sploh ni zganil, kaj šele, da bi se kdo odločil žrtvovati pet dni svojih dvomesečnih počitnic.

To pa je tudi konec te sodobne basni o noju, ki je zarinil glavo v pesek, da ne bi ničesar ne videl ne slišal. Morale pa kajpak ta basen nima. S. B.

Siva prihodnost?

Delovnim kolektivom v brežiški občini ostaja iz leta v leto manj denarja za sklade. Samo še 14% dohodka vlagajo vanje, drugo pa »zajejo«.

Preden obsodimo njihov prevelik apetit, pa kaže povedati, da služki ne rastejo skladno z življenjskimi stroški, niti z zaslužki v drugih komunah. Apetit potemtakem ni prevelik, pač pa je marsikaj drugega narobe.

Občinska skupščina je na nedavni seji ugotovila, da so stroji v brežiški občini samo 30 do 40% izkoriščeni.

Slaba izkoriščenost strojev (večina podjetij je vsaj lani delala samo v eni izmenji), pa je najbrž v vzročni zvezi s kvalifikacijsko strukturo zaposlenih: v proizvodnji je 25% nekvificiranih in 28% polkvificiranih delavcev, medtem ko ima 49 delavcev v upravnih teh podjetjih samo nižjo ali nepopolno nižjo šolsko izobrazbo.

Kopnenje skladov in premajhna strokovnost nasploh v gospodarstvu utegneta imeti hude, celo — najhujše posledice. Delovne organizacije bodo v prihodnje morale s a me prispevati 70% sredstev za enostavno in razširjeno reprodukcijo. Če zajejo ves dohodek — krivulja zadnjih let nakazuje takšen konec — s čim bodo obnavljale stroje, s čim modernizirale proizvodnjo, da jih ne spodrinejo konkurenčna podjetja že na domačem trgu? Podjetja, ki nimajo sredstev za lastno obnovo ne kupcev za svoje izdelke, so obsojena na likvidacijo. In potem?

Zdi se, da gospodarske organizacije premalo mislijo na prihodnost. V poldrugem letu so v brežiški občini oprli približno 200 novih obrtnih podjetij, za uk pa so ta podjetja razpisala le 17 mest. Zanimivi ali še zanimivejši bi bili podatki iz industrije: dolgoročna skrb za večjo strokovnost delavcev, za pravilnejšo strokovno zasedbo delovnih mest, politika kadrovanja, če o njej sploh lahko govorijo v vseh delovnih kolektivih.

Pomislek se vzbuja ob kritični pripombi, izrečeni na skupščinskem zasedanju, češ da »tako odgovorne naloge, kot je sestava srednjeročnega plana gospodarskega in družbenega razvoja, ne smejo prepustiti samo dvema ali trem uslužbenecem občinske skupščine in da se morajo pri tem angažirati vsi — gospodarstvo in družbene službe...«

Poleg pasivnosti delovnih organizacij pa ta pripomba daje slutiti, da tudi upravni aparat občinske skupščine in sama občinska skupščina doslej nista resneje razmišljala o prihodnosti. Apel, naj bi redno spremljali vplive gospodarske reforme na gospodarstvo in na življenjski standard pove, da doslej tega niso počeli. Ne gre samo za domnevo! Nihče namreč ni pobil očitka, češ da občinska skupščina zahteva od gospodarskih organizacij, da sproti proučujejo gospodarske rezultate, na sedežu občine pa teh podatkov niso analizirali in zato niti tega ne vedo, ali je sedanja gospodarska politika podjetij pravilna ali ne...

Tistih nekaj podatkov, ki smo jih uvodoma povedali, da slutiti, da se v brežiški občini večina ne zaveda resnosti položaja in tesne odvisnosti gospodarstva in življenjskega standarda od strokovnosti delavcev, zlasti od zasedbe vodilnih mest v proizvodnji in v strokovnih službah.

Prihodnost teh kolektivov bo siva, če družbeno-politične organizacije in občinska skupščina ne bodo poskrbele za takšno gospodarsko in kadrovsko politiko, ki bo občanom zagotovila lepše perspektive. Za osnovo in izhodišče programiranja pa so seveda nujno potrebni zbirni podatki in temeljite analize in zopet analize!

MARIOLA KOBAL

RAZGOVOR Z MARKOM RAINERJEM, DIREKTORJEM STANOVANJSKEGA PODJETJA DOM V LJUBLJANI

Premalo denarja za nove hiše

Iz razgovora na temo: zapleti v stanovanjski izgradnji

(Nadaljevanje s 1. strani)

vanjskih enot? Kljub vašim dokazom, da boste smotrneje gospodarili s hišnim denarjem in da režijski stroški niso visoki, nas utegne ta administracija veliko stati.

Osebnostem sem prepričan, da ne bo ostalo pri tem, ker to ni ne smotrno ne gospodarsko. Ne gre le za prevelike režijske stroške, ampak predvsem za preveliko

drobljenost razpoložljivih sredstev. 8000 delovnih organizacij razpolaga z denarjem, ki ga je prej imelo v rokah 65 stanovanjskih skladov. Mnoga podjetja, ki imajo sedaj lastne stanovanjske enote, sama spravijo skupaj sredstev komaj za eno garsonjerno na leto, komunalne banke, ki naj bi kreditirale oziroma sofinancirale gradnjo, pa imajo še ogromno sredstev vezanih v gradnjah nekdanjih stanovanjskih skladov, anuitete, ki jih dobivajo, grede prav tako večinoma za gradnjo stanovanj, ki so jih pogodbeno prevzeli nekdanji skladi...

Komunalne banke lahko posodijo druga sredstva za gradnjo stanovanj.

Lahko, seveda, toda s 6 do 7 odstotno obrestno mero. To pa je za investitorje nesprijemljivo. Pri milijonskih kreditih bi znašale obresti težke stotisoče. Rečeno je bilo, naj občine plačajo 4 do 5% obresti iz svojih proračunov, toda — kje naj te vzamejo denar? Preden bodo stanovanjska podjetja akterji stanovanjske izgradnje, pa bodo minila leta, ne samo meseci...

OD DELAVCEV ZAHTEVAMO PREVEČ

Je mar problematično, čemu naj bi jih uporabili, če so na-

menska sredstva, za katera se ve celo, koliko so jih prispevali upokojenec iz posameznih komun? To samo mimogrede. Kako pa gledate na to, da naj bi delavec odplačeval po 20.000 starih dinarjev kredita za stanovanje, kakor zahteva celjska Komunalna banka. In verjetno ne samo celjska.

Na kongresu SZDL sem že povedal, da bi morali pri sofinanciranju stanovanjske gradnje misliti ne samo na ekonomsko, ampak tudi na socialno plat. Povsod po svetu daje socialno šibkim družbena skupnost zastoj stanovanja, pri nas je pa ravno nasprotno. Družbena »smetana«, če lahko tako rečem, jih je dobila od skupnosti brezplačno, delavci naj bi pa prispevali svoj delež... Po eni strani bi se jim življenjski standard zvišal, po drugi pa zaradi sofinanciranja stanovanja precej zmanjšal. Zlasti nekaterim. To bo veljalo seveda samo za delavce, kajti visokim strokovnjakom jih bodo podjetja še vedno dajala zastoj, da jih s to ugodnostjo pritegnejo in po možnosti tudi obdržijo. »Malega človeka« bi morali pri nas bolj zaščititi, ekonomske vijake pa priviti tam, kjer bi se to veliko bolj splačalo — v gospodarstvu. Veliko tovarn dotiramo.

Kakšen odmev pa so imele vaše misli?

Za zdaj še ne takšnega, kakor bi si želel. Začuden pogledi, to je vse. Vem pa, da bi jim nudile sedanja prakso prelomiti. Po mojem je zgrešeno, da je skrb za razširjeno reprodukcijo v celoti prenesena na delovne organizacije. Ne le zato, ker imamo veliko majhnih podjetij, ki sama nimajo dovolj denarja, da bi vsem delavcem preskrbela stanovanja, prav tako ne Komunalne banke, da bi jim nudile ugodne kredite, ampak še iz neke drugega, zame enako ali celo bolj kočljivega razloga: delavec, ki je stanovanjsko vezan na podjetje, mora paziti, da se vodstvu ne zameri. Delavsko samoupravljanje se utegne zaradi tega razvijati drugače, kakor želimo, čeprav zlasti zadnje čase razne anomalije pripisujemo ravno izigravanju delavskega in družbenega samoupravljanja. Zato še z večjim prepričanjem zagovarjam večjo centralizacijo sredstev za stanovanjsko gradnjo in takšno ekonomizacijo stanovanjske izgradnje, ki bo izključevala socialno diskriminacijo in njene daljnosežne posledice tudi v telesni in duševni zmogljivosti naših proizvajalcev — v naši produktivnosti dela.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZRS za Slovenijo izdaja CŽP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor Glavni in odgovorni urednik:

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinska ul. 4. poštini predal 313/VI, telefon uredništva 31.00.72, 31.24.02 in 31.00.33, uprave 31.00.33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane N. 50 par — 50 starih din — Naročnina je četrtletna N. 6,50 din — 650 starih din — polletna N. 13 din — 1300 starih din in letna N. 26 din — 2600 starih din — Ročninski plačani v gotovini — Tisk in knjižarija CŽP, Ljudske pravice, Ljubljana

Še vedno aktualno vprašanje

(Nadaljevanje s 1. strani)
podjetij, kajti v tem sta si KOMPAS in SAP precej različna. Vendar pa bi vseeno lahko skupni imenovalec najbolje izrazili tako-le: pripravite kovičke — in denar, kar pa ni zapisano v prospektih — ostalo pa prepustite nam! In še: zasebne turistične postelje, oziroma pogodbeno rezervirana ležišča v počitniških domovih in drugod so razporejena predvsem po manjših in še ne preveč razvpih turističnih krajih v Istri in Dalmaciji; torej v krajih, kjer želja za večjo turistično afirmacijo tudi diktira sorazmerno nizke cene penzionov.

Sicer pa sta predstavnik podjetij KOMPAS in SAP tole povedala:

DANILO RADOVIČ: »Letos razpolagamo z 280 posteljami v Selcah, Nerezinah na otoku Lošinj, v Saliju na Dugem otoku, Kukljici na otoku Ugljanu, v Pagu in Novalji na otoku Pagu. V zadnjih dveh letoviščih so zasedena prav vsa ležišča, drugod pa je še prostih kakih 25 % ka-

pacitet. Eden izmed vzrokov, zakaj niso zmogljivosti bolj zasedene, je nemara tudi v tem, da smo z našo akcijo 'Kompasove poceni počitnice' začeli sorazmerno pozno, šele v aprilu. No, kljub temu smo dobili kakih 1000 prijav, kar pomeni, da si lahko obetamo vsaj povprečno zadovoljiv uspeh. Povedati moram, da smo se z oglašili in drugimi oblikami propagande obrnili predvsem na potencialne dopustnike osebno, torej individualno in ne na delovne kolektive. Vsi naši aranžmaji predvidevajo bodisi 7 ali pa 14-dnevno letovanje v enem izmed naštetih krajev. Cena v glavni sezoni pa je med 25 in 31.000 starimi dinarji za enotedensko letovanje ter 45 do 49.000 starih dinarjev za 14 dni. V ceni je vračunan poln penzion, turistična ter kopalniška taksa, prevoz z avtobusom in ladjo, kjer to pride v poštev. Otroci do 7 let starosti brez svoje postelje imajo 50 % popusta na ceno, otroci s svojo posteljo pa 30 % popusta.

Kdo so naši dopustniki? Zastopani so prav vsi sloji in precej enakomerno. Če pa upoštevamo teritorialno načelo, je zelo veliko Ljubljancem, precej Korošcem in Stajercem, medtem ko je z Dolenjske zelo malo prijav. Tudi ti podatki so namreč zelo zanimivi za našo bodočo poslovno politiko. Dosedanje prijave in interes med ljudmi pa opozarjajo, da bomo morali v prihodnje najbrž poskrbeti za povečanje zmogljivosti.

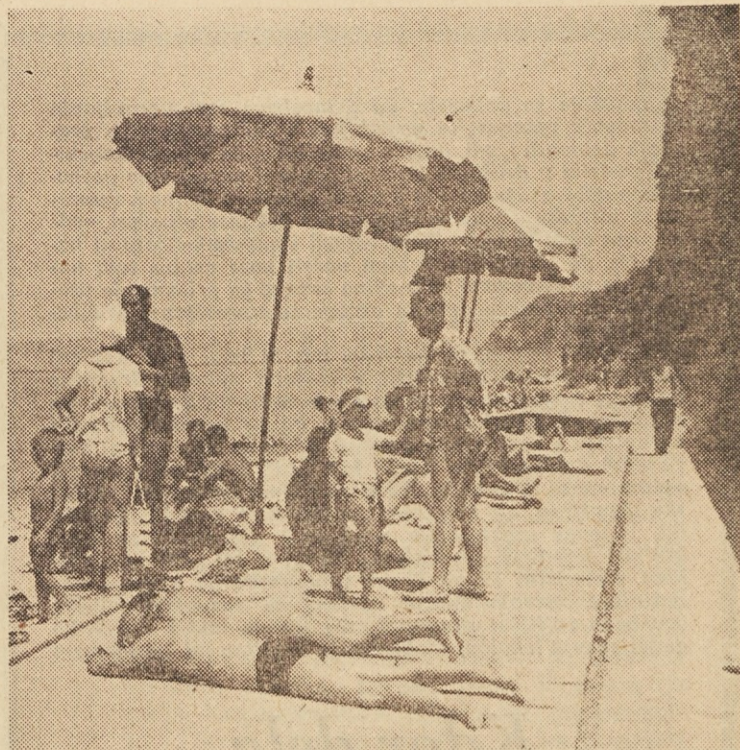
CIRIL GASPERSIČ: »Pri nas smo se odločili zlasti za take kraje, ki jih Slovenci od nekdaj radi obiskujejo in do katerih imamo tudi naše sezonske ali pa stalne avtobusne zveze. Razpolagamo s 500 posteljami, bodisi v zasebnih sobah ali pa v lastnih domovih — tri imamo v Volpariji pri Umagu in enega v Piranu. Prav zaradi tega, ker imamo tudi svoje domove in s tem stalen kader zaposlenih, lahko del naših zmogljivosti izkoristimo tudi v predzimi raznim šolskim ekskurzijam, skupinam izletnikov in podobno. Prav na račun izkupička v predsezoni zdaj lahko za isto ceno — 2600 starih din dnevno — nudimo obilnejše obroke hrane. Naši gostje pa so predvsem iz vrst delovnih kolektivov, s katerimi smo sklenili pogodbe o organiziranem oddihu za njihove člane. Med drugim smo pogodbo sklenili z mariborsko bolnišnico, idrijskim rudnikom živega srebra in kombinatom BREST iz Cerknice.«

KAMEN NA KAMEN
Zastopnik podjetja KOMPAS je že povedal, da bodo morali misliti na povečanje zmogljivosti, kajti praksa kaže, da ljudje hodijo na dopuste zvečne v juliju in avgustu, ko je čas šolskih počitnic. Kako, kdaj in kje to doseči, to je še stvar analiz poslovnih rezultatov letošnjega (poskusnega) poslovnega leta v tej vrsti domačega turizma.

SAP Ljubljana ima podobne načrte, ki se sicer zde morda nekoliko bolj tvegani, vendar tudi bolj dolgoročni. V Volpariji, Piranu in morda tudi v Kranjski gori nameravajo urediti rekreacijska središča, kjer bi skozi vse leto poslovali bifiji odprtega tipa, prenočišča pa tudi imajo na razpolago. To bi jim hkrati omogočilo, da skozi vse leto zaposlujejo svoj kader, v te kraje pa bi lahko usmerjali tudi razne izletniške skupine. Tako bi bili njihovi objekti zasedeni vsaj pet mesecev v letu, kar bi jim omogočilo rentabilno poslovanje. Prvi znak, da bi se predvidevanja mogla uresničiti: vse njihove zmogljivosti v Istri so polno zasedene že od 4. maja naprej.

Takšna prizadevanja, kakor sta jih zdaj pokazala KOMPAS in SAP Ljubljana, nedvomno lahko samo pozdravimo, ker so končno v prid našemu delovnemu človeku, še posebej pa tudi v podporo našim splošnim prizadevanjem, da bi Jugoslavijo čim hitreje spremenili v turistično deželo, zanimivo za slehernega gosta, za ljudi s tanjšimi in debelejšimi listnicami. Podjetnost in domiselnost pri delu, pa čeprav v okviru poslovnih interesov komercialnih turističnih podjetij, namreč tudi domačemu gostu vseno obetava več in dovolj prostora pod našim soncem in ob našem morju, ki bi ga nekateri v celoti in za devize radi odstopili pretežno gostom iz inozemstva.

M. GOVEKAR



NA PLAŽI V FIESI

FOTO SLUŽBA DE

ZA LETNI ODDIH JE V PODJETJU JAVOR V PIVKI DOBRO POSKRBLJENO

POČITNICE ZA 600 DINARJEV DNEVNO

V avgustu »razprodan« počitniški dom v Piranu

Letošnje poletje, čeprav nekoliko muhasto, pomeni za proizvajalce delovnega kolektiva Javor svojevrstno prelomnico. Za razliko od minulih let, ko za regresiranje letnega oddiha še ni bilo sredstev, bo letos prejel sleherni član kolektiva pred odhodom na dopust regres za deset dni oddiha in nadomestilo za K 15 v višini 14.200 starih dinarjev.

Koordinacijski odbor sindikata v Javorju je že aprila razpravljaval o nadomestilu za ukinjene »sindikalne objave«. Sprejel je predlog, da sredstva, ki so namenjena za regres, ostanejo na razpolago delovnemu kolektivu za rekreacijo.

Po prvem predlogu naj bi sredstva razdelili takole: sleherni član kolektiva naj bi prejel enak znesek, njegovi ne zaposleni družinski člani pa nekoliko manj. Delitev naj bi bila na podlagi točkovanja, in sicer: zaposleni člani delovne organizacije naj bi prejeli 10 točk, nezaposlena žena 5, otroci pa po 3 točke. Toda zaradi številnih pomislekov delavski svet ni sprejel tega predloga in se je raje odločil za linearno delitev.

Regres za člane kolektiva, ki letujejo izven počitniškega doma podjetja, znaša danes 1200 starih dinarjev dnevno, vendar

največ za deset dni. Mnogo ugodnejši so pogoji letovanja za tiste, ki so se odločili za oddih v počitniškem domu kolektiva. Dejanska ekonomska cena dnevne oskrbe znaša v Piranu 2200 starih dinarjev na dan. Člani kolektiva in neposkrbljeni ožji svojci pa plačujejo dnevno komaj po 600 starih dinarjev. Za otroke do 5 let velja dnevna oskrba 200 starih dinarjev, za tiste do 12 let pa 300 starih dinarjev na dan.

Zaradi velikega povpraševanja po letovanju v počitniškem domu v Piranu, lahko koristijo člani kolektiva in njihovi svojci to ugodnost le deset dni, za vsak »podaljšek« pa morajo poravnati ekonomsko ceno.

Pot do teh odločitev ni bila enostavna.

»Veliko smo presedeli na sestankih, da smo se dokončno zedinili, kako in kaj,« nam je povedal Anton Čančula, predsednik koordinacijskega odbora sindikata v podjetju Javor. »Ne samo zaradi regresiranja letnega oddiha ali na primer nadomestila za K-15. Na novo smo morali letos razdeliti tudi dopustniške dni med člane kolektiva. Upoštevali smo pogoje na delovnem mestu, odgovornost dela, obremenitev, delovni staž in podobno ter na podlagi vsega tega na novo prikojili dolžino dopustov. V povprečju imamo letos za približno 10 % več prostih dni kot lani. Seveda, nekateri imajo po novem malo manj dopusta, drugi malo več. Delno so bili prizadeti zaposleni v administraciji, mislim pa, da smo vsi stvar razmeroma dobro speljali...«

Regres za oddih in večje število prostih dni so vzrok, da je postal počitniški dom v Piranu nenadoma pretesen. Medtem ko si marsikatera delovna organizacija beli glavo z vprašanjem, kako napolniti počitniški dom, v Javorju ne vedo, kako bi zadovoljili vse, ki žele preživeti proste dni pod domačo streho v Piranu.

»Največ problemov bomo imeli v avgustu, ko nastopi večina naših delavcev kolektivni dopust,« pravi Anton Čančula. »V tem času moramo očistiti parni kotel ter demontirati in popraviti vse stroje. Ker ima naš dom v Piranu le 38 ležišč, bo avgusta povpraševanje precej večje, kot pa so možnosti za letovanje in bi potrebovali vsaj še 20 ležišč. Zato smo se tudi domenili, da bomo v tem času najeli tudi privatne sobe...«

Skratka, v podjetju Javor si nadvse prizadevajo, da bi čim večjemu številu delavcev omogočili lepe in cenene počitnice. Pri tem imajo samoupravni organi podjetja zavidljive uspehe, saj bo na primer letos izkoristilo svoje proste dni za dejanski oddih precej večje število proizvajalcev kot prejšnja leta.

M. ŽIVKOVIČ

KAKO SO POSKRBELI ZA ODDIH V JESENŠKI ŽELEZARNI

LETOS PRVIČ V BIOGRADU

Železarna Jesenice ima dva počitniška doma, dom oddiha Železar v Crikvenici — Dramalj in počitniški tabor v Biogradu na moru. Slednjega so dogradili šele lani in je to sezono prvič sprejel goste. Ker pa leži Biograd na moru na srednjem Jadranu, kjer so ugodnejše vremenske razmere in toplejše podnebje, se je letovanje železarjev pričelo že s 25. majem.

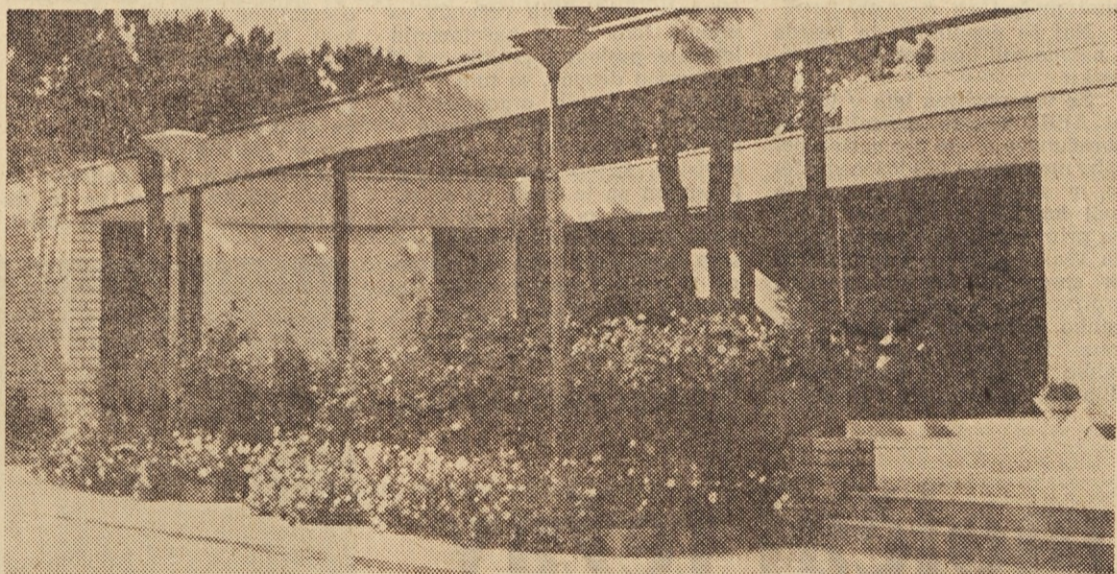
V prvi izmeni so bili na letovanju predvsem člani kolektiva, ki jih je tja poslala zdravstvena služba podjetja, ki s svojimi rednimi preventivnimi pregledi spremlja zdravstveno stanje delavcev, predvsem tistih, ki delajo na težjih delovnih mestih in zdravju škodljivih delovnih pogojih. V naslednji izmeni je dobila precej mest invalidska in upokojenska organizacija, ki je lahko tako omogočila svojim članom ceno letovanja, kajti cene v predsezoni so nekoliko nižje kot v sezoni.

Počitniški dom Železarne v Biogradu ima 30 ljubkih zidanih dvostanovanjskih hišic, od katerih ima vsaka štiri ležišča in sanitarije. Hišice so udobne in okusno opremljene, kar pa je največ vredno, so hladne, saj stoje v senci velikih borovcev. Med hišicami so speljane stezice. Dom ima sodobno urejeno kuhinjo s plinskimi in električnimi štedilniki, bojlerji in hladilnimi napravami, nato skladišče, pralnico, likalnico. V tej stavbi je tudi velika in zračna jedilnica z dvema terasama, eno odprto, drugo pokrito. V knjižnici je televizijski sprejemnik, referent za rekreacijo izposoja knjige, šah in različne druge družabne igre. V sredini med hišicami pa so železarji uredili otroško igrišče z gugalnicami, toboganom in peskovnikom, za njim pa je balinišče, prostor za tenis in odbojko. Tako je poskrbljeno za razvedrilno tudi tistih, ki niso kdo ve kako vneti kopalci. Plaža je od počitniškega doma oddaljena kakih 5 minut. To so znane Soline z mivko in idealno plitvino, kjer lahko brez skrbi brecajo v vodi

tudi najmlajši. Za udobje in dobro razpoloženje tistih, ki so prišli na oddih, je tako zares dobro poskrbljeno, morda bi kazalo le še poskrbeti za večerne zabave gostov, morda s primerno glasbo, kajti prostor je urejen za take prireditve. Tako pa mladi na odhaja na plesišča v mesto in druge taborne, starejši pa na dobro kapljico v znane »podrumes«.

Letovanje železarjev regresira Železarna iz svojih skladov. Tako člani kolektiva plačajo 1250 starih dinarjev za dnevno oskrbo in prenočišče. Svojci pa, ki so zaposleni v drugih ustanovah, plačajo za celotno dnevno oskrbo 2100 starih dinarjev. Vsekakor tudi ugodno.

MILANA IVANOVIČ



MOTIV IZ POČINAŠKEGA DOMA JESENŠKIH ŽELEZARNICARJEV V BIOGRADU NA MORU

Pogovori z upravljavci ● Pogovori z upravljavci

NAJRAJE V JULIJCE

Razgovor je bil kajpak dopustniški, toda resen. Z Marijo Dolenšek, tajnico izvršnega odbora sindikalne podružnice, sva se pogovarjala o dopustih.

»Morda smo med edinimi, ki organiziramo dopuste skozi vse leto,« pripoveduje Marija Dolenšek. »Narava dela je pač takšna, da mora delo nemoteno teči, tako na vseh manjših postah na Dolenjskem kot v upravi podjetja. Na Dolenjskem imamo mnogo pošt, kjer sta zaposlena največ po dva ali celo en sam uslužbenec. Torej če gre eden od njiju na dopust, ga mora nekdo zamenjati. Takšnih zamenjav pa si ne bi mogli privoščiti, če bi vsi hoteli na dopust le v juliju in avgustu. Nimamo toliko zaposlenih, da bi jih lahko v letnem času, ko je dopust najprivlačnejši, vse zamenjali. Zavaljo tega smo morali dopuste razporediti skozi vse leto, praktično od januarja do decembra.«

»To je pravzaprav najbolj ugodno za podjetje. Toda, ali niso nekateri uslužbeni le pri krajsani, ko morajo na dopust že v marcu ali celo januarju? Kako ste to uredili?«

»Nekateri naši uslužbeni so res prikrajšani. Toda dogovorili smo se, da pridemo vsi, vsaj vsako drugo leto, na vsto za dopust v poletnem času. To je za zdaj še najboljše rešitev in jo zaposleni tudi razumejo. Res je, da tu in tam kdo negoduje, toda uprava podjetja skuša v takih primerih najti kar najbolj ustrezno rešitev. Po drugi strani pa si res ne moremo privoščiti, da bi poletni ali ono pošto za nekaj časa zaprli...«

»In kako ste se dogovorili o regresih za oddih?«

»Sredstev od K-15 nismo razdelili, marveč smo se na delavskem svetu dogovorili, da bo vsak zaposleni, ki bo preživel sedem dni dopusta v naših počitniških domovih, dobil po 2000 starih dinarjev

dnevno. To pomeni, če bomo vsi letovali v naših počitniških domovih, kjer je dnevna oskrba 2300 do 3000 starih dinarjev, bomo vsi deležni regresa. Toda kot vem, bo letos odšla na dopust v počitniške domove komaj polovica članov kolektiva...«

»Kako pa tisti, ki si bodo dopust organizirali po svoje, ali ne bodo dobili regresa?«

»Dobili bodo le približno po 10.000 starih dinarjev, vsaj tako smo izračunali.«

»Ali se vam ne zdi to krivično?«

»Po svoje že, toda hočemo doseči, da bi naši delavci res odšli na letovanje na morje ali v hribe. Zdaj pa jih še mnogo ostane doma in med dopustom opravljajo še težja dela. To pa ni v našem interesu. Povedati pa moram, da bomo pravilnik o delitvi regresa in sredstev od K-15 za prihodnje leto še izpopolnili, ker sedanji ni najboljši.«

»So letni dopusti edina ob-

lika rekreacije članov kolektiva?«

»V zadnjem času gojimo tudi dnevno in tedensko rekreacijo. Pri naši sindikalni organizaciji uspešno delujejo kegljaška, odbojkaška in namiznoteniška sekcija. Skoraj ni nedelje, da se ne bi skupina predvsem mlajših članov kolektiva odpravila na izlet v hribe... Najraje zahajamo v Julijce, ki so manj nevarni za nas, še ne najbolj izkušene planince...«

Ceprav se je ura minulo soboto nagibala komaj k pol-dnevju, je Marija postajala nervozna in ji ni bilo več za razgovor.

»Popoldne gremo na izlet v Kranjsko goro, kjer ostanemo čez nedeljo. Res, komaj čakamo, da pride sobota, ko se spet odpravimo v hribe...«

Marija je še potožila, da so prometne zveze iz Novoga mesta z Gorenjsko dokaj neugodne. Toda za mlade planince iz novomeškega PTT podjetja tudi to ni posebna ovira, da ne bi iz nedelje v nedeljo z veseljem obiskovali Julijce.

M. ŽIVKOVIČ



Zdaj ko so dopusti, je nekateri ljudi res težko dobiti. V PTT podjetju v Novem mestu sem povprašal najmanj za petorico, a vsi so bili na dopustu. Šele šestič se mi je »na smehnila« sreča.

MILIJARDA V SKLADIH

Titograd:

Izkušnje so pokazale, da delavskega samoupravljanja ni mogoče razvijati in poglobljati z deklaracijami o pravicah delovnih ljudi, ampak samo tako, da s produkcijskimi sredstvi v družbeni lastni čim bolj neposredno gospodarijo delovni ljudje, »ki z njimi delajo, v lastnem interesu in interesu družbene skupnosti,« kot piše v ustavi, »odgovorni drug drugemu in družbeni skupnosti.« Zato ni naključje, da je med osnovnimi načeli naše ustave tudi načelo, da je človekovo delo edina osnova za prilaščanje proizvoda družbenega dela in osnova za upravljanje družbenih sredstev.

Ustavno načelo, po katerem naj bi imel vsak delovni kolektiv pravico upravljati s sredstvi splošne družbene lastnine, s katerimi opravlja svojo osnovno dejavnost, pa v praksi ni v celoti uresničeno. Po veljavnih predpisih upravljajo s poslovnimi prostori delovnih organizacij storitvenih dejavnosti, z lokali, Mast SLP, v največ primerih samoupravni organi družbeno političnih skupnosti, občinska skupščina, ali z njenim pooblastilom zavodi, podjetja itd. Delovne organizacije storitvenih dejavnosti so zato, ker naš dosedanji gospodarski razvoj ni bil naklonjen njihovi materialni krepitvi, pri programiranju svojega nadaljnjega razvoja močno odvisne od razvojne politike družbeno političnih skupnosti, saj jim ta lahko s politiko dodeljevanja lokalov, odobravanja kreditov itd. po lastnem

Kdor dela, naj tudi gospodarji

preudarku širi ali oži materialno osnovo in s tem — samoupravne pristojnosti. Posebno v času reforme pa so se praviteljstva, ki temeljijo na poglobljenih samoupravnih pravicah in dolžnostih delovnih kolektivov kot nosilcev razširjene reprodukcije in na sedanjem načinu upravljanja z osnovnimi sredstvi teh kolektivov, zelo zaostrižila, tako da je prišlo med nekaterimi delovnimi kolektivi storitvenih dejavnosti in občinskimi skupščinami zaradi tega vprašanja do resnih konfliktov.

Zaradi proračunskih potreb občinske skupščine oziroma njihovi pooblaščenji organi oddajajo npr. lokale, last SLP, najboljše ponudnikom, ne glede na to, kakšen program perspektivnega razvoja je izdelalo podjetje, ki je imelo dotlej lokale v najemu, kakor tudi ne glede na to, koliko sredstev je dosedanji najemnik že investiral v modernizacijo lokalov. Zaradi takšne občinske politike morajo nekatere delovne organizacije plačevati za to, da sploh lahko še naprej opravljajo svojo osnovno dejavnost, nesorazmerno visoko najemnino, ki pogosto presega vsoto vseh njihovih skladov. Za primer: po eni takšnih licitacij se je povzpela najemnina za trgovski poslovni prostor v občini Ljubljana-Center na 7400 starih din za kvadratni meter, kar je približno 5-krat več, kot znaša v povprečju najemnina za kvadratni meter poslovnih prostorov. Kako naj delovne organizacije storitvenih dejavnosti mislijo na načrtno modernizacijo in širitev svoje dejavnosti, če pa jim kot Damoklov meč visi nad glavo možnost, da jim bo občinska skupščina odvzela poslovne lokale in jih odala v najem tistemu, ki bo plačeval več najemnine?!

Pravice, da upravljajo z lokali, ki so last SLP, pa občinske skupščine ne izkoriščajo le za pridobivanje denarja za kritje proračunskih potreb, ampak se te pravice poslužujejo tudi pri izvajanju pritiska na delovne kolektive, ki se upirajo takšni ali drugačni zamisli občinskih organov o integracijskih procesih, oskrbovanju trga, kadrovske politiki v teh delovnih organizacijah itd., skratka, ki se upirajo vmešavanju organov izven delovnih kolektivov v samoupravne pristojnosti delovnih kolektivov. V ustavi sicer lepo piše, da imajo »delovne organizacije, ne glede na to, kdo jih je ustanovil, enak položaj,« ter da je »protiustaven vsak akt, s katerim se krši pravica samoupravljanja delovnih ljudi,« toda v praksi dajejo nekatere občinske skupščine kredite za razvoj storitvenih dejavnosti tisti gospodarski organizaciji, ki jo izberejo po »svojem preudarku«, za tem »preudarkom« pa se skriva pogosto lokalistična politika, ki nima nobene zveze z nameni reforme; tako »posojajo« tudi lokale, vsiljujejo direktorje itd.

Naj presojamo te pojave še tako pozorno, dejstvo je, da niso v skladu ne z načeli ne z duhom ustave. Vendar, da bi pa bila ta ocena tudi avtoritativna, bi bilo prav, če bi te pojave analizirala tudi gospodarski zbor skupščine SRS in Ustavno sodišče SRS, ki jima je RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije poslal v tej zvezi podrobno poročilo.

V. B.

Le malokdaj lahko izvemo, za takšne podatke, kakršne razkriva zaključni račun celjske tovarne AERO za lansko leto: ob celotnem dohodku 4,68 milijarde S-dinarjev so namenili za sklade milijardo in 11 milijonov S-dinarjev ali 68% ustvarjenega čistega dohodka. Tako so za osebne dohodke lahko odmerili povprečno 78.000 S-dinarjev.

Podatki o gospodarjenju v prvem polletju letošnjega leta te številke samo še dopolnjujejo. Računajo namreč na 6 milijard S-din celotnega dohodka, polletni plan pa so dosegli s 101 odstotkom, pri čemer se je kolektiv povečal le za 7 članov, tako da je vseh zaposlenih zdaj 450. Povprečni osebni dohodki dosegajo 90.000 S-din in nihče ne zasluži manj kot 55 tisočakov.

Po vsem tem je najbrž umestno vprašanje: po kakšni poti so se dokopali do tako lepih in spodbudnih uspehov? Direktor podjetja tovarni Jenko je povedal:

»Za svoj prostor pod soncem se borimo ob konkurenci še štirih domačih podjetij, ki imajo precej soroden proizvodni program in še desetih drugih proizvajalcev, ki le delno posegajo tudi na naše področje. Vendar za nas konkurenca domačih proizvajalcev nikoli ni bila odločilnega pomena. Merili smo se in se še merimo s priznanimi tujimi tovarnami — predvsem v kvaliteti proizvodov in seveda v produktivnosti dela. Povedati pa moram, da te primerjave niso najbolj lahke, ker je v svetu le malo tovarn, ki bi imele tako širok proizvodni program, kot ga ima Aero. Po tem nam je enak le še slovit PELIKAN. Drugače povedano: srečujemo se z ozko specializiranimi proizvajalci, ki vso svojo skrb zatorej nameenjajo le ozki skupini proizvodov; pri nas pa je ta fronta precej širša. Zakaj je takšna, ali pa zakaj ni ožja, zdaj ne bi govoril, zadostuje naj pojasnilo, da smo osvojili in še osvajamo za naš trg povsem nove proizvode, česar pa v tolikšni meri niso storila druga naša podjetja... To je tudi glavni vzrok, zakaj se je AERO, ki mu v prvih povojnih letih nihče ni obetal posebnih perspektiv, postal najmočnejši proizvajalec v svoji stroki. Kar smo dosegli, pa smo dosegli samo z lastnimi sredstvi in lastnimi močmi.«

Naj še dopolnimo te besede z nekaterimi konkretnimi podatki: Ze vsa povojna leta v tovarni AERO tekoče spremljajo in obračunavajo vse normative porabe materialov in vložnega dela, v zvezi s tem pa seveda tudi kalkulacij. Pri tem gre na primer v takšne podrobnosti, da vsak proizvod obračunavajo in spremljajo skozi vse faze proizvodnje. S tem resda imajo veliko dela, vendar se tudi obnese. Do podrobnosti namreč lahko planirajo proizvodnjo. Bilance posameznih obračun-

skih obdobij na primer razkri-vajo odstopanja od plana proizvodnih stroškov za največ do dveh desetih odstotka! Ker pa so hkrati zelo podrobno razčlenjeni proizvodni stroški, je možno takoj vplivati povsod, kjer se, ali bi se pojavila kakršna koli odstopanja. Z drugimi besedami povedano: vedo, kje in kakšne so njihove notranje rezerve.

Ob vsem tem evidentiranju stroškov in s tem odkrivanju rezerv pa so vseeno potrebovali tri leta, da so lahko ob novem letu 1964 vpeljali 42-urni delavnik, potem ko so poldrugo leto pred tem delali 45 ur na teden. V tem času so delavci sami dvakrat zahtevali revizijo norm, da bi si ustvarili pogoje za prehod na skrajšani delovni čas. V teh dejstvih v tovarni AERO vidijo najboljši dokaz, da njihova produktivnost že izkazuje zelo visoko stopnjo v primerjavi s tujimi in domačimi konkurenti, da pa so še vedno velike rezerve. Njihove kapacitete so namreč tudi zdaj izkoriščene približno 70-odstotno.

Kakšen pa bo korak naprej?

SOLIDNE PRIPRAVE NA BLIŽNJO REVALORIZACIJO OSNOVNIH SREDSTEV V ZASAVSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJAH

SISTEMATIČNO DELO

Četudi se bo revalorizacija začela šele prihodnje leto, se v mnogih delovnih organizacijah že ukvarjajo s številnimi problemi, ki jih bo sprožila

Ne le gospodarski strokovnjaki, marveč tudi občinske skupščine so doslej že nekajkrat obravnavale pomen bližnje revalorizacije osnovnih sredstev delovnih organizacij. Organi samoupravljanja pa so o tem največ govorili ob sprejemanju zaključnih računov za minulo leto in ob načrtovanju letošnje poslovne politike. Kot vsepovsod drugod, so tudi v zasavskih delovnih organizacijah pazljivo spremljali predloge o načinu revalorizacije osnovnih sredstev. Kljub najrazličnejšim mnenjem pa je čutili, da se zavzemajo vsi za to, da naj bi na novo ovrednotena osnovna sredstva omogočila treznejše razmere v politiki amortizacije, kot povsem ekonomske kategorije, ki ji gre v našem gospodarskem sistemu izredno pomembna vloga.

Seve pa v vrsti delovnih or-

ganizacij, zlasti tam, kjer imajo veliko vrednost osnovnih sredstev, menijo, da jim bo revalorizacija osnovnih sredstev povzročila velike težave. Konkretno: rudnik rjavega premoga v Zagorju sodi po vrednosti osnovnih sredstev med najbolj opremljene premogovnike v državi. Na novo ovrednotena osnovna sredstva bodo zato terjala izločitev znatno večjega dela dohodka za amortizacijo, kar pa praktično pomeni, da bo v prvem obdobju ostalo še manj sredstev za osebne dohodke in druge sklade. Znano pa je, da je ta delovni kolektiv že doslej,

kljub zelo visoki produktivnosti dela in varčevanju z materialnimi stroški, le s težavami zagotavljal vsaj kolikor toliko sprejemljive osebne dohodke, medtem ko sredstev za sklade skorajda ni bilo.

Zanimivo je, da so o teh problemih razpravljale tudi sindikalne organizacije na svojih sejah pa tudi širih posvetovanjih. Ti razgovori in posvetovanja naj bi prikazali pomen na novo ovrednotenih osnovnih sredstev, kakor tudi osvetlili položaj, v katerem se bodo znašle posamezne delovne organizacije. (mv)

Kolektiv ni zamolčal težav

(Nadaljevanje s 1. strani) ški tovarni Josip Kraš. O kooperacijskem sodelovanju s kobariško Planiko se je pogovarjal z generalnim direktorjem tovarne Brankom Obradovićem in direktorjem nabave Nikolom Gostičem. Generalni direktor mu je tole povedal:

»Izbrati smo morali med takimi dobavitelji mlečnih izdelkov, ki nam lahko zagotavljajo bolj ali manj stalne količine surovin v stalni, najbolj možni kvaliteti. Najboljše mleko v prahu, kondenzirano mleko in maslo »alpskega tipa«, to je tiste kvalitete, ki vpliva na velik sloves podobnih švicarskih izdelkov, nam je ponudila Planika iz Kobarida. Zavoljo tega smo se pred tremi leti odločili za kooperacijo s tem podjetjem.«

Nikola Gostič je generalnega direktorja še dopolnil:

»Ze zdaj nam Planika dobavlja do 80 odstotkov vsega mleka v prahu, ki ga potrebujemo za našo proizvodnjo ter v celoti pokriva naše potrebe po kondenziranem mleku in surovem maslu. Ko smo se odločili za kooperacijo, nam kolektiv Planike ni zamolčal svojih težav, ki so bile predvsem finančne. V našem poslovnem interesu pa je bilo, da jim pomagamo zleisti na zeleno vejo, čeprav je bila takrat Planika skoraj v

zadnjih izdihljajih, kot se temu reče. V mislih pa smo imeli in še imamo dolgoročne interese, ki so se prav zavoljo tega ujemali z interesi Planike. Oboji namreč želimo še močnejši prodor na tržišče.«

Kooperacijo pa kanijo Zagrebčani razviti še naprej, ji dajati višjo obliko, ki bi zagotavljala še večjo zanesljivost pri poslovanju obeh podjetij, obema delovnimi organizacijama pa zagotoviti trdnije temelje za hitrejšo razširjanje reprodukcije. Zdjaj so že tako daleč, da je že izdelana vsa ekonomska tehnična dokumentacija, pripravljajo pa tudi že vse normativne akte in vse drugo, potrebno za združitev obeh podjetij. O tem bodo kajpak člani obeh kolektivov odločili z referendumom. Generalni direktor Brankom Obradović takole ocenjuje predvideno združitev:

»Ko bo prišlo do združitve, se bomo pri ekonomskih odnosih s Planiko dosledno držali dohodkovnih razmerij. V našem interesu je, da prizadevnim, solidnim in korektnim delavcem Planike pomagamo, če bi se kar koli zataknilo pri njihovem delu. Z dohodkom, ki ga ustvarjamo — lani smo za sklade milijardo darili nekaj več kot milijardo starih dinarjev — ne bo težko.«

Kooperacijsko sodelovanje Planike z Josipom Krašem je za

kobariški kolektiv izredno koristno. Računovodja Anton Rovšček je zadovoljen s poslovnim uspehom:

»Lani, ko smo kooperacijske odnose že doobra utrdili, smo na sklade za razširjeno reprodukcijo prigospodarili več kot petdeset milijonov starih dinarjev, letos pa računamo, da jih bomo prigospodarili že blizu devetdeset milijonov starih dinarjev. Kaj to za nas pomeni, si lahko mislite, saj smo še pred nedavnim živeli iz rok v usta. Skoraj ves denar smo vložili v nove stroje, pomagali pa so nam pri tem tudi Zagrebčani. Razen tega smo kupili za naše delavce dve stanovanji. Skratka, mnogo laže dihamo, kot pa smo prej, ko smo se dobesedno tresli, ali bomo sir prodali, ali pa nam bo obležal v skladiščih.«

Dobro gospodarjenje seveda najbolj občutijo delavci, ko prejmejo mnogo boljše osebne dohodke kot prej. Zdjaj znašajo osebni dohodki že povprečno 85.000 starih dinarjev na mesec. Letos jih bodo še povečali.

Kooperacijski odnosi Planike z Josipom Krašem pa ne pomenijo lepših dni samo za blizu 80-članski kolektiv Planike iz Kobarida, marveč za vse individualne proizvajalce mleka na tolminskem področju.

V Josipu Krašu se zavedajo, da je proizvodnja mleka na

tolminskem področju najmočnejša v tistem času, ko je povsod drugod najmanjša. Teda pa se vse bolj zavedajo tudi posamezni proizvajalci mleka v slehernem zaselku, na sleherni kmetiji na Tolminskem. Zavedajo se tudi, da je njihovo mleko zelo kvalitetno. Na Tolminskem namreč krmijo govedo z naravno planinsko krmno, ki daje mleku boljše okus.

Kmetje pridno pridelujejo mleko, posebej v zadnjem času, ko vedo, da gre dobro v promet, saj za liter iztržijo tudi do 130 starih dinarjev. To pa jih je spodbudilo, da so v času po reformi in ko so kooperacijski odnosi Planike z Josipom Krašem dobili pravo veljavo, povečali proizvodnjo mleka kar za 40 odstotkov, kar pomeni na leto 4 milijone litrov mleka več.

Ceprav smo v uvodu omenili, da so v Planiki proizvodnjo sira opustili, moramo povedati, da pa je le niso popolnoma ustavili. »Sir bomo še proizvajali, toda le za domače turistične potrebe,« nam je pojasnil direktor. »Toda tega sira ne proizvajamo več v naši tovarni, marveč pošljemo sirarje na osem okoliških planin, da na samem kraju izdelujejo sir. Tako smo se izognili pacanju sira, ki so ga prej kmetje opravljali sami.«

MILAN ŽIVKOVIČ



V OBRATU KOBARISKE PLANIKE ZA PROIZVODNJO MLEKA V PRAHU

OSNOVA ZA KVALITETNO JAVNA RAZPRAVA RAZPRAVO JE KVANTIFIKACIJA

Prebivalci Unca in okoliških vasi so gradili združni dom, da bi služil njihovim potrebam



Mladi so se uprli

Še dobro se spominjam, kako so domačini z Unca pri Rakeku žrtvovali marsikatero prosto uro za gradnjo doma kulture, oziroma združnega doma, kot so ga kasneje imenovali. Več tisoč ur je bilo vložene prostovoljnega dela. Nekateri so pomagali z denarjem, drugi s prispevki v gradbenem materialu. In tako so si vaščani zgradili okusno urejen dom, v katerem se je leta in leta odvijalo kulturno življenje v tej sicer skromni vasi. V jesenskih in zimskih mesecih skoraj ni bilo nedelje, da ne bi bila v domu kaka kulturna prireditev. Dobro je delovala dramska sekcija, pevski zbor, v domu je imela svoje prostore mladinska organizacija... in še bi lahko našteval. To ve povedati skoraj vsak domačin.

Naenkrat pa je vse to prijetno društveno in družabno življenje zamrlo.

A le zakaj?

Nekdo se je spomnil, menda pri Kmetijski zadrugi v Cerknici, in oddal prostore doma v najem kot skladišča podjetju lesno-kovinske industrije JELKA z Rakeka. Kajne, »zelo primerni« prostori za skladišča?

Domačini na Uncu so vse to dolgo strpno prenašali. Toda mladina se je temu uprla. In prav na pobudo mladinske organizacije so ondan o čitalnici in združnem domu razpravljali tudi na sestanku organizacije Socialistične zveze. Na tem sestanku so predstavniki vseh družbeno političnih organizacij, zlasti pa mladinske zahtevali, naj bi dvorano v združnem domu v najkrajšem času usposobili zopet za njen prvotni namen. Takole utemeljujejo domačini svoje zahteve:

»Res je, da je sedaj edini pravi lastnik združnega doma Kmetijska zadruga v Cerknici. Vendar pri tem ne smemo pozabiti na ogromno prostovoljno delo, ki so ga pri gradnji doma vložili prebivalci Unca in okoliških vasi. Vse to prostovoljno delo pa je bilo vloženo z namenom, da vas pridobi prepotreben prostor za svoje kulturno-prostovoljno življenje.«

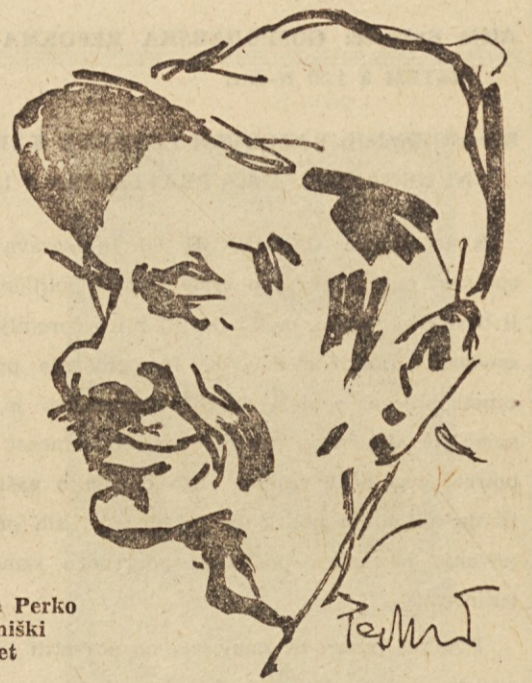
Potem se domačini sprašujejo:

»Ali moramo res vse gledati skozi očala rentabilnosti in uporabljati dom za skladišča gospodarske organizacije, po drugi strani pa govorimo, da družbeno politične organizacije nič ne delajo. Ne vprašamo pa se, kaj smo jim nudili, da bi lahko delale?«

Mladinska organizacija na Uncu kaže še posebej veliko pripravljenost za družbeno delo in tudi za kulturno življenje, vendar kaj vse to pomaga, če nima na razpolago niti najskromnejšega prostora. A kljub temu, da so domačini in predvsem mladina vložili mnogo prostovoljnega dela pri gradnji doma, jim je ta danes nedostopen. Zavaljo tega so si vsi domačini na Uncu edini, da bi dobila dom v upravljanje Krajevna skupnost.

Toda, kdaj bo do tega prišlo, je veliko vprašanje. Morda bo nanj odgovorila Kmetijska zadruga iz Cerknice. Do takrat pa se unška mladina lahko razburja in pritožuje na vse strani, pa prav gotovo ne bo nič pomagalo, ker podobne tožbe po aktivnejšem kulturnem življenju tudi doslej niso pomagale.

MILAN ŽIVKOVIČ



Lojze Perko Cerkniški portret

občini, morda tudi za sosednje občine,

in končno, odrasli se mnogo raje vključujejo v izobraževanje pri Delavski univerzi, kot pa v osnovno šolo.

-a.

Praktikanti prihajajo

»Nase delo«, glasilo delovnih kolektivov združenih papirnic Ljubljana in papirnice Količev, je objavilo apel na člane svojih kolektivov, ki je po svoji vsebini danes aktualen v marsikateri delovni organizaciji.

»Meseca julija in avgusta«, tako pravi poziv, »bo večje število dijakov in študentov različnih strokovnih šol opravljalo enomesečno obvezno počitniško prakso v naših obratih. Razumljivo je, da bo glede na našo osnovno dejavnost, med praktikanti največ papirnicarjev. Na drugem mestu so kemiki, nato strojniki, ekonomisti itd. Dijaki prihajajo med nas z upanjem, da na delovnem mestu utrdijo znanje in da se prepričajo o resničnosti teorije, s katero se skozi šolsko leto seznanjajo v strokovnih šolah.«

Naša dolžnost je, da jim na delovnih mestih nudimo čimveč pomoči in da zlasti ljudje s strokovno izobrazbo pomagajo utrditi njihovo znanje, jim pomagajo spoznavati našo organizacijo, samopravljanje in medsebojne odnose. Seveda pa je marsikaj odvisno od dijakov samih, od njihove pripravljenosti in zainteresiranosti. Disciplinarni in zagnani element pri oceni praktikanta in pri njegovem napredku. Poseben primer so naši študenti, katerih dolžnost do podjetja je še večja, obenem pa je že sedaj možnost, da se detajlno spoznajo s svojim materialnim podjetjem, ki od njih pričakuje dober uspeh v šoli in resnost pri praktičnem delu skozi ves mesec prakse.«



V deževnih julijskih dneh vodi pot pogosteje v knjižnico, kot je to za ta letni čas sicer običajno

skih kolektivov, izvršnih odborov sindikalnih podružnic oziroma predstavniki samoupravnih organov po šolah.

Republiški odbori strokovnih sindikatov sodijo, da bi bilo še posebej koristno, če bi občinski odbori strokovnih sindikatov organizirali temeljito razpravo o tem zakonskem osnutku v vseh tistih delovnih organizacijah, ki imajo že doslej organizirano izobraževanje za svoje potrebe. Se pravi, zlasti tam, kjer so doslej delovne organizacije združevale po panogah sredstva za financiranje strokovnih šol, na primer tekstilna, gozdarska, grafična, gradbena itd. Te delovne organizacije lahko prav na osnovi že dosedanjih izkušenj mnogo prispevajo k razčiščenju posameznih bistvenih vprašanj, ki naj bi jih novi zakon kar najbolje opredelil.

Sindikati, skupaj z Gospodarsko zbornico, si morajo prizadevati, da bi nadalje odpirali proces povezovanja izobraževalnih skupnosti s proizvodnjo. Gospodarstva, ki potrebuje kader za to, da bi doseglo večji proizvodno-gospodarski učinek, ni mogoče izdvojiti iz upravljanja, distribuiranja in obveznega zbiranja sredstev za opravljanje nalog izobraževalnih institucij. Že znana stališča predsedstva RS ZS Slovenije v zvezi s tem v tezah zakona niso realizirana. Vendar je to eno izmed ključnih vprašanj, na katero morajo sindikati in javni razpravi iskati odgovor.

Sindikat (ne edini!) tudi opozarja, da manjka v osnutku zakona podrobnejša kvantifikacija, na osnovi katere bi bilo mogoče oceniti sedanje in bodoče stanje na področju izobraževanja. Ni le odstotek obveznega prispevka tisti, ki je v zakonskem osnutku

izpuščen; manjkajo tudi pedagoški normativi in ostali elementi cene izobraževanja, skratka ne vemo s čim bomo gospodarili, s čim bodo razpolagale regionalne in republiška izobraževalna skupnost itd.

Seveda pa se postavlja vprašanje, kolikšna sredstva bomo lahko izdvojili za izobraževanje in kaj je v okviru teh sredstev najbolj potrebno in racionalno financirati. Z obveznim virom sredstev bomo lahko pokrili le 85% potreb izobraževanja. 15% sredstev pa bi morali zbrati po poti, ki jo poznamo iz sedanjega prehodnega obdobja financiranja izobraževanja in ki ni bila najbolj učinkovita, ker se samoupravni dogovori v delovnih organizacijah niso vedno upoštevali. Vprašanje je tudi, kaj lahko izboljšamo v korist izobraževanja v okviru dosedanjih sredstev. Po nekkih podatkih, ki si jih je oskrbel sindikat (in niso uradni!) smo lani porabili za izobraževanje v Sloveniji 40 milijard starih din. Sekretariat za prosveto in kulturo SRS pa je izračunal ob izdelavi teza za osnutek zakona, da bi potrebovali 66 milijard starih din. Finančniki zopet zatrjujejo, da je realno, če pričakujemo iz dosedanjih proračunskih virov največ 45 milijard starih dinarjev. Manjka torej 20 milijard starih din in vprašanje je, po kakšni poti jih bomo uspeli zbrati. Zato bi javna razprava morala vsestransko preanalizirati dosedanje prakso in najti ustrezne rešitve.

Izmed številnih ključnih vprašanj, ob katerih se bo ustavljala javna razprava, smo opozorili tokrat le na dve. Upamo, da bo javna razprava našla odmeve tudi na straneh našega tednika.

S. G.

VABIMO ORGANIZACIJE IN ČLANE, DA V SVOJEM SINDIKALNEM GLASILU OBJAVLJAJO STALIŠČA IN PREDLOGE K OBRAVNAVANEMU ZAKONSKEMU OSNUTKU!

Osnovna šola, tokrat za odrasle

Na kakšnih temeljih gradimo gospodarski in družbeni napredek

Na območju kranjske občine je zaposlenih 20.100 delavcev. Podatki o njihovi izobrazbi pravijo naslednje:

- 806 zaposlenih (4%) ima višjo ali visoko šolo,
- 1582 zaposlenih (8,8%) ima dokončano srednjo šolo,
- 4926 zaposlenih (24,5%) ima nedokončano srednjo šolo,
- 2888 zaposlenih (24,3%) ima dokončano osnovno šolo.

Vsi ostali (49,4%), le-teh je samo sto manj kot deset tisoč, pa nimajo dokončane niti osnovne šole. Torej, vsak drugi zaposleni na območju občine Kranj nima spričevala o opravljeni osnovni šoli.

In kakšna je izobrazbena struktura konkretno v posameznih delovnih organizacijah, denimo na primer v tistih, večjih, ki jih pogosto tako radi omenjamo?

Analiza pravi takole:

V Iskri je 45,4% zaposlenih brez osnovne šole, v Savi 41%, v Planiki 47,6%, v Tekstilindusu 70,8%...

Seveda bo v tem primeru možno organizirati pouk v času in kraju, ki kandidatom najbolj ustreza.

Osnovna šola za odrasle bo imela dva tečaja. Prvi tečaj bo obsegal snov petega in šestega razreda, in bo zajemal slovenski jezik, matematiko, zgodovino, zemljepis in biologijo. Drugi tečaj pa bo obsegal snov sedmega in osmega razreda ter zajemal slovenski jezik, matematiko, zemljepis, zgodovino, družbeno ureditev SFRJ, biologijo, kemijo in fiziko. Slušatelji se bodo neobvezno učili tudi tujega jezika.

V vsakem tečaju bo trajal pouk po 33 tednov, in sicer od 1. septembra do 31. maja naslednjega leta. Tedensko bo v prvem tečaju po 18 ur pouka, v drugem pa po 20. Po zaključnem šolanju bodo dobili slušatelji spričevala o dokončani osnovni šoli.

Solanje seveda ne bo zastoj. Prvi tečaj bo veljal 800, drugi pa 900 novih dinarjev.

ŠIRŠE MOŽNOSTI ZA UVELJAVLJANJE ZAKONITIH PRAVIC

Pobudo za razmišljanje o taki organizaciji novega izobraževanja odraslih, ki bo odprla širše možnosti za uveljavljanje zakonitih pravic občana do izobraževanja, sta dala Zveza delavskih univerz in Zavod za šol-

stvo SRS, ki sta pripravljena tudi sodelovati pri izdelavi učnih programov in predmetnika, kar je bistveno vprašanje v bodočem delu pri osnovnem izobraževanju odraslih.

Občuten in obenem razveseljujiv je premik v delovnih organizacijah, ki vse odločneje postavljajo kot pogoj za sklenitev delovnega razmerja končano osnovno šolo. Ponekod to zahtevajo za posamezna delovna mesta (Tekstilindus), drugod pa je to že pogoj za katerokoli delovno mesto (Inštitut za TBC).

In zakaj odločitev, da se ustanovi osnovna šola za odrasle prav pri Delavski univerzi?

Predvsem iz naslednjih razlogov:

● Delavska univerza ima doslej pri izobraževanju odraslih največ andragoških izkušenj,

● Delavska univerza ima ustrezen administrativni in tehnični aparat, ki bo lahko opravljal vse administrativno finančne naloge tudi za šolo,

● Delavska univerza ima že dovolj razvito programsko službo in tesne stike z delovnimi organizacijami, kar je pogoj za prilagajanje vsebine izobraževanja glede na specifične pogoje delovne organizacije in zaposlenih,

● postopoma bi šola lahko postala center za osnovno izobraževanje odraslih v celotni

Osnutek zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje v SR Sloveniji je v javni obravnavi. Sindikate, ki so že doslej sodelovali v razpravah v zvezi s financiranjem izobraževanja in oblikovali iz te razprave tudi že nekatera stališča, čakajo zdaj nadaljnje naloge. Predsedstvo Republiškega odbora sindikata delavcev družbene dejavnosti in občasna komisija za obravnavanje sistema in financiranja izobraževanja pri RS ZSS sta razpravljala o tem, kako naj bi sindikat organiziral razpravo, da bi se vanjo vključilo čim več sindikalnega članstva in da bi tako zbrali kar največ pripomb, stališč in predlogov, ki bi jih predvidoma po 20. septembru predsedstvo RS lahko strnilo in posredovalo pristojnim republiškim organom.

Če bodo šolski kolektivi šele v drugi polovici avgusta zopet na šolah, pa bi že zdaj lahko po občinah organizirali javno razpravo v okviru skupnosti posameznih izobraževalnih zavodov in ustanov, saj bi gotovo lahko bila pomembna tudi razprava v šolskih kolektivih učinkovitejša. Republiški odbor sindikata delavcev družbene dejavnosti bo po javni razpravi v šolskih kolektivih organiziral bazenske posvete s predstavniki šol-

Delavska univerza v Kranju je ustanovila osnovno šolo za odrasle, ki bo začela delati letos v jeseni.

V kranjski občini vsak drugi zaposleni brez spričevala o uspešno dokončani osemletki

KJE SO REZERVE?

Pogosto poudarjamo, da bo delovni človek izpolnjeval svojo vlogo v proizvodnji, samoupravljanju in neposredni delitvi dohodka le, če bo stalno dvigal svojo strokovno in kulturno raven ter poglobljal svojo družbeno zavest. V tem naj bi bila osnova njegovega interesa za ustvarjanje materialnih in drugih pogojev za nadaljnji razvoj dejavnosti, ki mu to omogočajo.

In kje so rezerve za tako zaželjeni hitrejši družbeni razvoj, intenzivnejše gospodarjenje?

Nedvomno tudi v dopolnilnem izobraževanju zaposlenih. Izvajanje gospodarske reforme, tehnični napredek, večja produktivnost, vse to zahteva od našega človeka več, predvsem pa bolj solidnega znanja. Pogoj za delo v proizvodnji je neprestano izpopolnjevanje in dopolnjevanje znanja.

Če smo si edini v tem, da predstavlja osnovna šola temelj za kakršnokoli nadaljnjo strokovno in družbeno izobraževanje, potlej je dokaj jasno, da gradimo izpopolnjevanje danes na trhljih temeljih. Dejstvo, da polovica zaposlenih nima dokončane niti osnovne šole, namreč ne vzbuja prav veliko optimizma.

VSAKA ŠOLA NEKAJ STANE...

Na podlagi ugotovitev o izobrazbeni strukturi zaposlenih v kranjski občini in zaradi naraščajočih zahtev poklicnega in družbenega udejstvovanja delavcev, je ustanovila Delavska univerza v Kranju osnovno šolo za odrasle. Z delom bo pričela že letos jeseni.

Ustanovitev osnovne šole za odrasle bo pomenila marsikomu edino pot do temeljne izobrazbe. Učna snova bo prilagojena starostni stopnji, predizobrazbi in potrebam poklicnega dela. Če bo za šolo dovolj interesov iz posameznih delovnih organizacij, bo Delavska univerza prilagodila učni program potrebam določenih podjetij, da bo za kandidate in pa delovno organizacijo samo čimbolj koristen.

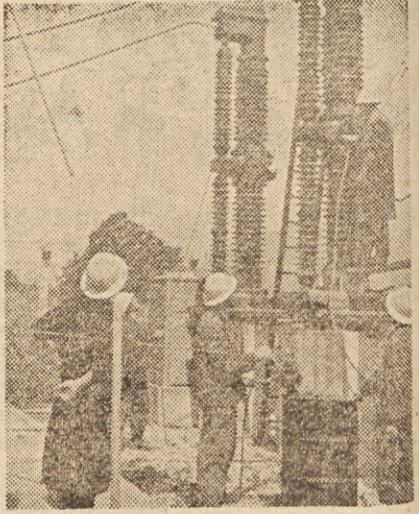


MURSKA SOBOTA

VISOKO KVALITETNA OBLAČILA IN PERILO

Delovni kolektiv Elektro - Kranj

ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK KRANJA
IN ŽELI VSEM DRUGIM KOLEKTIVOM ŠE
MNOGO DELOVNIH USPEHOV



V zbirki »Pogovori 66«, ki jo izdaja Delavska enotnost

je še na zalogi:

Vlado Vodopivec: I. IN II. DEL TOLMAČENJA IN POJAS-
NILA K TZDR à 0.50 in 1.50 N-din;

Vlado Vodopivec: PREDLOG ZA PRAVILNIKE O TZDR V
MANJSIH DELOVNIH ORGANIZACIJAH à 1.50 N-din;

Skupina avtorjev RS ZSS: NEKATERE REŠITVE S PODROČ-
JA NAGRAJEVANJA V DELOVNIH ORGANIZACIJAH
à 0.50 N-din;

Roman Albreht in Pavel Kogej: GOSPODARSKA REFORMA
IN SAMOUPRAVLJANJE, RACIONALNO ZAPOSLOVA-
NJE IN KADROVSKA POLITIKA à 2.50 N-din;

Institut za turizem Ljubljana: DELITVE OSEBNIH DOHOD-
KOV V GOSTINSTVU à 4.50 N-din;

Sveto Kobal in Rudi Videtič: OCENA OBDOBJA PO REFOR-
MI IN OSNOVNI PROBLEMI TER NALOGE DRUŽBE
PRI URESNIČEVANJU GOSPODARSKE REFORME V
LETU 1966; REGIONALNE GRUPACIJE, GATT IN NAS
IZVOZ à 3.00 N-din;

Stane Selih, Vinko Kastelic, Jože Piano in dr. Ivan Kastelic:
MESTO IN VLOGA ZDRAVSTVENIH SLUŽB V GOSPO-
DARSKI REFORMI à 3.30 N-din;

Alojz Bukovec: GOSPODARSKA REFORMA IN KREDITNI
SISTEM à 1.50 N-din;

Edvard Kardelj: RAZGOVOR EDVARDA KARDELJA S CLA-
NI ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA à 1,60 N-din.

S to zbirko »POGOVORI 66« namerava ČZP Delavska enotnost omiliti občutno vrzel v naši politični publicistiki, ki ji doslej ni uspelo, da bi dovolj hitro spremljala aktualne gospodarsko politične dogodke in pomagala proizvajalcem dometi procese v naši družbi. Razumljivo je, da nastajajo z razvojem družbenih in ekonomskih odnosov novi problemi, potrebne so nove rešitve. Zato pomenijo naši poskusi obnavljanja aktualnih političnih in gospodarskih problemov premaganje zastarelih pogledov, površnega samozadovoljstva in rutinerstva.

Posebno pozornost nameravamo posvetiti odnosom med teorijo in prakso. Zavedamo se, da je samo teoretična osvetlitev premalo, da pa tudi ni mogoče oblikovati praktičnih zaključkov brez teoretičnih izhodišč. Prav zato nameravamo v zbirko »POGOVORI 66« vključiti tudi publicistično analitične študije, ki naj iz teoretičnih izhodišč našega družbenega razvoja čimbolj konkretno pokažejo, kako smo ta teoretična izhodišča

in družbene dogovore oblikovali v vsakdanji praksi. Pokazale naj bi razliko med besedami in dejanji, razliko med zamisljivo in uresničitvijo.

V kratkem bosta v omenjeni zbirki »POGOVORI 66« izšli brošuri, katerih vsebina predstavlja zaključeno celoto in ki vsebujeta avtorizirana predavanja.



Prva knjižica vsebuje predavanja:

Staneta Mariniča: O MESTU IN VLOGI DELOVNE ORGANIZACIJE PRI URESNIČEVANJU GOSPODARSKE REFORME in

Vinka Trinkausa: O TEMI DELITVE PO DELU.

Druga knjižica pa predavanja avtorjev:

Dr. Ivana Kristana: O SAMOUPRAVLJANJU V DELOVNI ORGANIZACIJI PRI URESNIČEVANJU GOSPODARSKE REFORME in

Vlada Vodopivca: O ZAKONODAJI V DELOVNIH ORGANIZACIJAH.

Za vse štiri teme je Jože Valentinčič napisal metodične napotke, kako naj se gradivo proučuje in uporablja v praksi in še posebej, kako naj se ga poslužujejo samoupravljalci. Torej sta knjižici še posebej namenjeni novoizvoljenim članom delavskih svetov, ki naj v njih poiščejo pobude in naloge za svoje prihodnje delo.

Naša želja je, da bi tudi bralci navezali čim tesnejše stike, da bi nam sporočali svoje pripombe, kritike, hkrati pa tudi opozarjali, katere probleme štejejo za zelo aktualne in zapletene in o katerih bi bilo potrebno še pisati. Prvi program, ki smo ga zastavili, je odraz trenutno ugotovljenih potreb. V prihodnje pa naj bi se program oblikoval v neposrednejši povezavi med uporabljavci in oblikovalci. UPRAVA DE

Tovarna čipk in vezenin BLED

IZDELUJEMO:

- STROKOVNO KLEKLJANE ČIPKE
IN STROJNE VEZENINE,
- VSE VRSTE ŽENSKIH ROKAVIC,
KI VAM JIH NUDIMO
PO KONKURENČNIH CENAH

Poslužujte se naše bogate izbire!



Vedno in ob vsaki priliki skodelico kave

mercator



Pred vašim odhodom na dopust še na ogled, kaj vam prinaša za vroče dni

modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

Nnama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO

V PRITLIČJU:

- sobno in kuhinjsko pohištvo, modernih in klasičnih oblik
- oblaženo pohištvo: kavči, otomane, fotelji
- vzmetnice, žimnice »jogi«
- kuhinjske in sobne mize, stoli
- šivalni stroji

NAKUP POHIŠTVA IN GOSPODINJSKIH APARATOV
TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDIT!

10-ODSTOTNI POPUST PRI PLAČILU Z DEVIZAMI.

LJUBLJANA nama **N**

GOSTINSKO PODJETJE

SIDRO Piran

vabi

v novo odprto restavracijo PUNTA, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče

TRGOVSKO PODJETJE

Agraria
K R A N J

1. avgusta 1941 so se v Kranju zbrali prvi prostovoljci in odšli v NOV in pod Storžičem formirali 1. kranjsko četo

TA DAN JE IZBRAN ZA OBČINSKI PRAZNIK

ZA PRAZNIK ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM Z ŽELJO, DA BI NJIHOVA PRIZADEVANJA OBRODILA KAR NAJVEČ DELOVNIH USPEHOV.

Lesna industrija
L I K

K R A N J

CESTNO PODJETJE

K R A N J

Obrtno podjetje

PLESKARSTVO

Kranj

Predilnica volne Naklo

Naklo pri Kranju

KRANJSKE OPEKARNE

Kranj

TRGOVSKO PODJETJE

Elita K R A N J

s prodajalnami v Kranju, na Jesenicah, Jezer-
skem in Bledu

PUŠKARNA K R A N J

vam nudi:

LOVSKO

- orožje in material
- specialno orodje
- embalažo



TOVARNA USNJA

STANDARD
K R A N J

STANDARD

- vse vrste podplatnega in zgornjega usnja

STANDIT

- kemični proizvodi za čevljarstvo industrijo

VIST

- umetno penjeno usnje in plastificira vse vrste kovinskih predmetov

OBČINSKI

SINDIKALNI SVET

K R A N J



TOSO

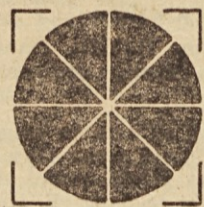
Tovarna obutvenih strojev in opreme

K R A N J

IBI

Industrija bombažnih izdelkov

Kranj



**TEKSTIL
INDUS
K R A N J**

s svojimi proizvodnimi obrati:

predilnica, tkalnica, barvarna, tiskarna, apretura in šivalnica

IZDELUJE KOMPLETNI ASORTIMENT:

raznih pestrih tkanin in tiskanih tkanin iz bombaža in staničnih vlaken

IZVAŽA:

svoje izdelke priznane kvalitete v razne države Evrope, Azije, Afrike in Amerike

UVAŽA:

surovine, barve, kemikalije in utenzilije.

Nastopa kot samostojni uvoznik oziroma izvoznik v vse države.

POSTREŽBA TOČNA IN SOLIDNA!

PREPRIČAJTE SE O NAŠI KVALITETI!

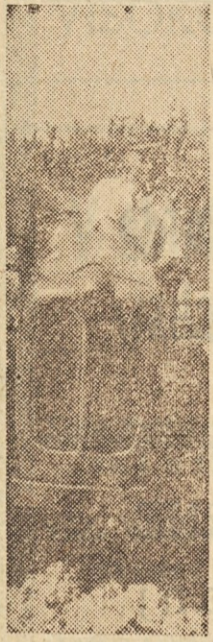
GORENJSKA
KREDITNA
BANKA

K R A N J



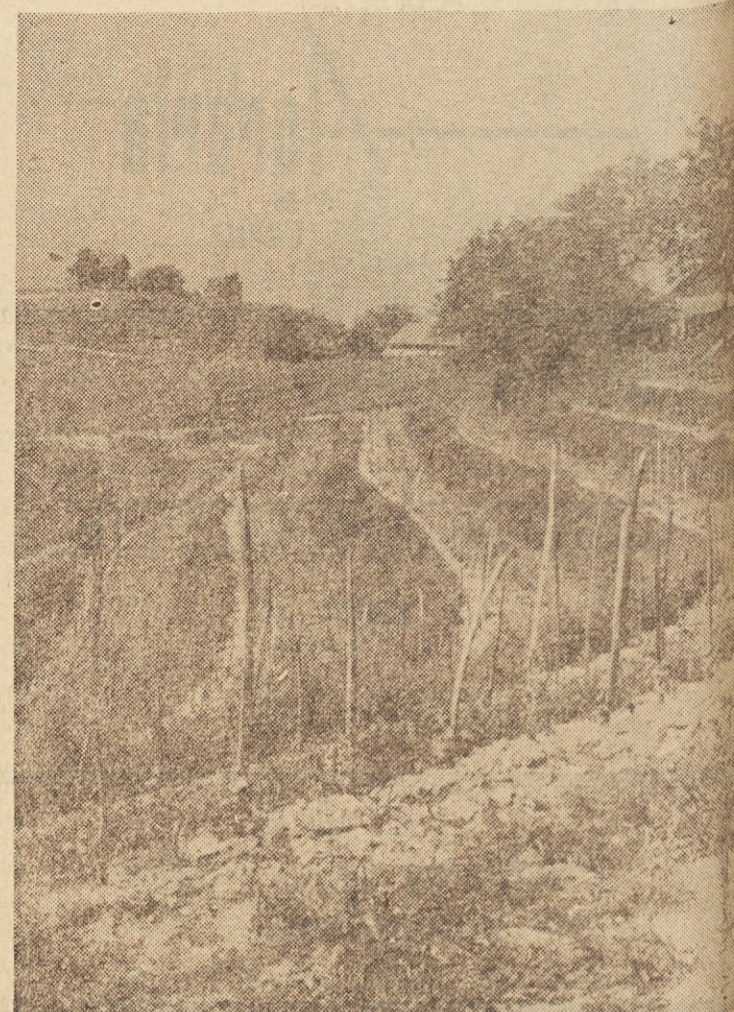
s podružnicami na JESENICAH,
V RADOVLJICI,
ŠKOFJI LOKI IN TRŽIČU

Izprašajmo vest: KDO KOGA VARA?



Če bi delavci Kmetijskega kombinata Jeruzalem v Ormožu spoznavali gospodarsko reformo in nove pogoje gospodarjenja samo v svoji delovni organizaciji, potlej bi jo razumeli tako, da pomeni spraviti čimveč ljudi na cesto, da pomeni napeti normative tako, da se ob konicah lahko pretrgaš in dela ne boš opravil, če ti ne priskoči na pomoč vsa družina ali si ne plačaš sosedu. Pomeni, če nisi zadovoljen, lahko greš, kajti nekaj desetnih delavcev komaj čaka, da bodo stopili na tvoje mesto.

Neverjetno — resnično! Do te resnice pa se prikoplješ, če stopiš med ljudi v reber, v gorice in na drugo stran v dolino, na polja in travnike — na svet med Litmerkom, Ivanjkovci, Pavlovskim in Vinskim vrhom, Jeruzalemom, vse tja do Koga — koder se razprostira kombinatova posest. Sprva jim gre beseda počasi z jezika, nezaupljivi so, kajti če vodilni zvedo, ne bo prav. V zraku lebdi odповeđ 51 poljskim delavcem in vznemirljivo sušljanje, da jih je tudi v drugih obratih preveč. V tej negotovosti je marsikdo pripravljen še veliko pogoltniti, samo da si ohrani svoje delovno mesto in kruh za družino.



Kot mačka okrog vrele kaše smo se na upravi vrteli okoli odpuštov in napetih normativov. Po njihovih pojmih pri njih ne gre za prave odpuste, ampak za prekvalifikacijo delavcev v sezonce in ne gre za napete normative, ampak za novo delitev dela, ki ima večje proizvodne uspehe, in za nagrajevanje po neposrednih rezultatih dela, ki prinašajo vsakomur in vsem večje osebne dohodka.

In na videz gre res vse za to.

V imenu novih gospodarskih razmer

Direktor kombinata Matija Ratek utemeljuje oboje tako prepričljivo, da bi mu po daljšem uvodu skoraj dali prav:

»Gospodarske razmere so se po reformi menjale in terjajo bolj kot kdaj rentabilno poslovanje. Tako smo tudi znotraj delovne organizacije želeli napraviti čiste račune med obrati in delovnimi enotami. Hkrati pa smo želeli vpeljati pravičnejšo delitev in zato bolj stimulirati posameznika. V vinogradniško-sadlarskem kombinatu smo izvedli novo delitev dela in uvedli posamično delo. Vinogradniško posest smo razporedili na posameznike. Vsak delavec obdeluje na svoji parceli vsa individualna strokovna in manj strokovna dela. Skupinsko pa še vedno opravljamo mehanizirana dela. Vrednost dela je preračunana na norma ure. Pri tem nima delovni čas ničesar opraviti. Načelno smo sicer dogovorjeni za 6-urni zimski in 10-urni poletni delovni čas. Vendar če opravi delavec svoje delo prej, nič zato, glavna je količina in kakovost opravljenega dela. Prav ob to pa se spotika občinski sindikalni svet.«

»Kaj pa sindikatu pri tem ni prav?«

»No, včasih se primeri, da priskoči žena možu v pomoč, da bi bilo delo opravljeno in da bi tako ostalo tudi kaj časa za domača opravila. Na sindikatu menijo, da gre pri tem za nepravilne odnose. Mi pa vemo, da so s tako delitvijo dela zadovoljni vsi naši pridni delavci. Zdad se ne more nihče skrivati za drugim. Produktivnost se je neverjetno dvignila, obseg proizvodnje smo povečali, zato so porasli tudi osebni dohodka.«

»Pa so normativi tako preračunani, da jih delavec lahko izpolnjuje v normalnem delovnem času?«

»Seveda so. Ugotavljamo celo, da je še vedno preveč delavcev. Vendar imamo takšne socialne probleme, da si ne moremo privoščiti odpuštov.«

»V poljedelskem obratu pa ste jih vendar odpuščali 50. — To niso bili socialni problemi?«

»Spričo razmer in pogojev gospodarjenja, ki so nastali po reformi, ni bilo drugega izhoda kot da smo poleg drugih ukrepov zmanjšali število zaposlenih. Ta-

ko smo 50 naših delavcev prevdli v sezonske delavce. Posebnih socialnih problemov ni bilo. Trem, štirim starejšim delavkam, ki so tik pred upokojitvijo, bomo plačevali na socialnem zavarovanju delovno dobo.«

»Družinsko nagrajevanje«

Ivo Rajh, ki je diplomant šole za socialne delavce, vendar je sedaj vodja splošnega sektorja, dopolnjuje direktorja:

»Nagrajevanje po delu lahko opravimo le pri individualni delitvi dela.«

»Nekateri pravijo, da pri tej delitvi dela in pri teh normativih posameznik ne more opraviti vsega dela?«

»V kmetijstvu je že tako, da mora biti delo opravljeno v določenem času. Saj delo je plačano in denar ostane v družini.«

»Se vam zdi takšno družinsko nagrajevanje pošteno?«

»Iz socialnega vidika gotovo ni prav. Vendar bi pri nas vsak rad največ zaslužil in na tak način tudi zaslužil.«

Kot socialni delavec po osnovnem poklicu, lahko Rajh bolj kvalificirano sodi o tem, kdo so delavci, ki so bili odpuščeni.

»V glavnem samske delavke, družinskih očetov med njimi ni bilo. Postopek je bil zakonito izveden, nihče se ni pritožil, ker vendar vsi vedo, da mnogo pri tem ne bodo izgubili, saj bodo dobili na Zavodu za zaposlovanje celo višje nadomestilo, kot znesejo osebni dohodka in mrtvi sezoni.«

»Za delo štirih sem dobil 88 tisočakov«

Od daleč so se kopali v soncu vinski vrhovi Litmerka in iz njih so kukale slikovite zidanine. Tjakaj sem se namenila. V Ormožu so me poučili, da se da priti preko Litmerka in Streztine v Ivanjkovce. Na vsej tej poti pa delajo delavci kmetijskega kombinata.

Na delovišču v Litmerku se je oddvojil od skupine, ki je popravljala razrito litmerško magistralo, Franc Smodiš. Prav ta čas je bilo v vinogradu zahtije. Smodiš je s kazalcem drsel z vrha na vrh in razkazoval posest litmerškega delovišča. Razdeljeno je med 14 delavcev. On opravlja delo na dveh hektarjih terasnih in enem hektaru klasičnih nasadov. Strečo je imel pri izbiri parcele, kajti v terasnih nasadih gre delo hitreje od rok.

»Pa ga opravite sami?«

»No ja,« se je branil, »včasih mi pomaga družina.«

»Kaj boš govoril, saj si tudi druge najemal,« ga je pozdravil Martin Cvetko, ki se je medtem priključil najinemu klepetu.

»Delo je bilo tako prej opravljeno. Kaj pa zdaj, ko nič ne delaš?«

»Zato pa grem v hmelj v Savinjsko, da bom kaj zaslužil.«

»Saj so nam plačali, kolikor smo opravili, zadnje tri mesece po 80 tisoč dinarjev.«

»Za vse, ki so delali,« povprašam.

»No ja, zaposlen sem v družini samo jaz. Pozimi, ko ni dela, je pa res slabo. Takrat dobimo komaj 15–20 tisočakov.«

Sama ne vem, zakaj smo se začeli pogovarjati o starih viničarskih časih. Morda zato, ker so večinoma vsi vinogradniški delavci zrasli v viničarskih družinah. Smodišev oče je bil viničar pri grofu Bumbelezu, ki je imel tod gorice, pozneje pa jih je prevzela mariborska hranilnica.

»Ni bilo slabo,« se spominja Smodiš otroških let. »Taktar smo imeli še ohišnico, redili smo kakšno živinčje, hranilnica pa je delila plačo vsakih štirinajst dni preko vsega leta. Ure je zapisoval oskrbnik in vsak, ki je delal, je dobil plačilo. No, slabo pa je bilo to, da nismo bili zavarovani pa tudi penzije ni bilo... — Je pa tako,« je po daljšem molku spregovoril Smodiš in povedal, o čem je pravzaprav razmišljal. »Tisti, ki se ni prej naprezal vse dneve, ni ničesar imel. Pa tudi danes nima, če ne dela od teme do teme.«

Z Martinom Cvetkom sva jo mahnila proti njegovemu domu. Na vratih so se držali materinega krila štirje otroci, enega pa je poslala šola na morje. Dekletce, ki hodi že v šolo, sem ogovorila. »Si kaj pridna?« Z rameni je skomignila, medtem pa je namesto nje odgovorila mama. »Pridna, pridna! Kako pridno je iz gorice nosila travo. Če je pa toliko dela,« se je opravičevala mati. »No, saj med letom raje midva z očetom bolj poprimeva, da imajo otroci čas za učenje, pa tudi smilijo se nama, da bi morali že tako majhni delati. — Da si je le toliko goric vzela,« je ošinila žena moža. »Če smo hoteli vse opraviti ob času, smo morali delati tudi od treh zjutraj do devetih zvečer.«

Martin Cvetko jo je zavrnil. »Če ne bi imela toliko goric, pa zaslužka ne bi bilo. Res je, da sva delala midva, pa še atek in mamika, dobil pa sem celih 88 tisoč.«

Če ti ni prav - vzemi knjižico

Nihče ne reče bobu bob. In zato nihče ne upa reči neživljenjskim normativom, ki zaposljuje enega cele družine — moderni viničarski odnosi. Viničar namreč spominja na najbolj grobo brezpravno izkoriščanje delavcev pred vojno. Čemu mešati v humane socialistične — preživele kapitalistične odnose. Tod so vendarle ljudje od mamega delali. Navajeni so dela in vedo, da so njihovi starši poznali

še vse drugačen delovni dan in zato še penzije niso užili. Kdo bi le otresal nevoljo zaradi napetih normativov, ko pa slišijo, da jih je vedno preveč. Kdor ni zadovoljen, lahko zapusti svoj del drugima dvema. Verjetno sta si že preračunala, koliko bo zato višji dohodek. Za delavce pa tod tako ni težko.

Nejevoljna sem se napotila k Antonu Rajhu, ki je bil svojčas skupinovodja.

»Kako da niste opozorili, da normativi niso v redu?«

»Sem si jih mar jaz izmislil? Saj sem v podobni koži. Ko smo dobili nove, popravljene normative, sem rekel, da ne bo šlo. Preizkusil sem jih in se pri tem tako naprezal, da nisem pri delu niti minute zamudil, saj mi je žena celo jed prinašala v vinograd. Vendar sem ugotovil, da ne gre. Če mi ne bi pomagala žena in delavka, ki sem jo najel, ne bi zmogel. Vendar sem trmasto vztrajal in si pri tem rekel, če drugi zmorejo, bom tudi jaz. In tako gre, če delata namesto enega dva, trije. Zato mi ne gredo v glavo govorice, da nas je preveč. Pa reci kaj! Na tem dvorišču sem enkrat samkrat pogodrnjal, da ne bom šel v hmelj v Savinjsko, pa mi je rekel delovodja: Ja, če ti ni prav, lahko vzameš knjižico.«

S šestimi otroki - na cesti

S komerkoli sem ta dan govorila, vsakdo se je tako tolažil: Kaj bom jadicokal, ko imam delo. Kaj pa naj porečejo tisti, ki so dobili odповeđi. Trstenjaka bi morali slišati. Ob njegovi pripovedi bi vam stopile solze v oči.

Okoli očetovih kolen se je na dvorišču vrtelo šest otrok. Najmlajši je še lovil ravnotežje, najstarejši pa ima 10 let. Franc Trstenjak mi je prizanesel. Možato se je držal, le tu in tam so mu podrtlavale ličnice. Molče mi je ponudil odločbo o odповeđi. Utemeljlili so jo z ukinitvijo delovnega mesta. Trstenjak se ni nanjo pritožil. Poskusil si je delo ohraniti s prošnjo na zadrúzni svet. Tako so storili tudi drugi, ki so dobili odповeđ. Med njimi so starejše delavke, delavke samohranilke z majhnimi otroki.

»Ne vem zakaj so nas povabili na sejo, ko so obravnavali naše prošnje,« pravi Trstenjak. »Slišali smo samo to, da se ne da ničesar rešiti. Vodilni so nam svetovali, naj si nekaj prihranimo za zimske mesece. Ne vem, kako bi lahko pri povprečni plači 45–50 tisoč dinarjev in pri 8-članski družini prihranil kaj denarja za zimo. Edino, kar bomo baje na škodi, so rekli, je to, da bomo v letu ob nekaj mesecev za pokojnino. Vendar, tako so svetovali, če si kdo želi plačati tudi za te mesece, bi mu na socialnem že uredili, da bi to lahko stori. Ko nam izteče odповeđ, nas bo prevzel Zavod za zaposlovanje. Na pomlad pa nas

bodo spet vzeli. Tako so rekli, pismenega pa nimamo ničesar.«

»Pa so vas prav vse v poljedelskem obratu odpuščili?«

»Vse, razen delovodij.«

Pristopil je Matija Jurkovič, delovodja živinorejskega delovišča v Ivanjkovcih:

»Zdad smo vse odpuščili,« je razlagal. »Potem bi pa odprli na novo nekatera delovna mesta. Previdni smo morali biti, kajti če bi sedaj samo nekatere odpuščili, drugih pa ne, bi bilo še hušje.«

»Kaj pa bodo delali delovodje takrat, ko delavcev ne bo — pozimi?«

»Ne vem — no, saj pride delo,« se je brž popravlil.

Življenje teče mimo statuta

Človek bi iz kože skočil, pa menda ne bi mnogo zaleglo. Kajti ko se je predsednik občinskega sindikalnega sveta na zadnji seji zadrúznega sveta zavzel za prizadele delavce in opozoril člane sveta in vodilne delavce na nepravilnosti v novi delitvi dela in dejal, da ne gre tako metati ljudi na cesto, so ga zavrnilli. Očitali so mu, da se vmešava v samoupravne pristojnosti, da so minili časi, ko so se zunanji činitelji vmešavali v notranje odnose v delovni organizaciji in da s takšnim vmešavanjem onemogoča izvajanje reforme...

No, o samoupravnih pristojnostih in odnosih si v kombinatu napisali čudovit statut. Vendar teče življenje drugače, kot je zapisano v statutu.

Martinu Rubinu, članu zadrúznega sveta, sem prišla v »mlin«.

»Veste, sit sem že vsega! Če dve leti in več pripoveduješ isto, in nič ne zače, potlej res ne veš, kaj bi še napravil. Na zadnji seji sem spet povedal, da se ne strinjam s tem, da mečemo ljudi na cesto. Ni hudič, da se pri nas ne bi našlo delo za Trstenjaka in druge. Imamo strokovnjake, naj bi malo razmislili o tem, kaj bi proizvodnjo in kako bi širili proizvodnjo, ne pa da postavljamo ljudi na cesto. Medtem pa imamo v službi upokoence in po dva zaposlena iz ene družine in z visokimi osebnimi dohodki. Člani zadrúznega sveta vedo za vse to, pa si ne upajo ničesar reči, vsak se boji za svoj stolček. To je neodgovorno, saj vendar zadrúzni svet odloča o najpomembnejših stvareh in to kar sklene, potlej tudi drži. Toda, kakšno je to odločanje? Na zadnji seji, ko smo glasovali o prošnjah odpuščenih delavcev, smo sramežljivo in neodločno dvigali roke, kajti čisto iz lesa ljudje vendarle nismo. Toda v sejni sobi so se zvrstili vsi vodilni, od direktorja navzdol. Tako iz oči v oči je marsikomu odповeđalo razsojanje po svoji glavi. Dvomim, da bi pa

tudi kaj zaleglo. Saj smo se po vsakem glasovanju vnovič pričevali in menda tretjič, razen treh ali štirih, dvignili roke in potrdili odповeđ.«

Rubin je potem pripovedoval o novem pravilniku o nagrajevanju. O njem so že razpravljali po delovnih enotah, vendar je tako zamotan, da ga ni nihče razumel. Skušal mi je razložiti način obračunavanja na osnovi faktorjev. Vendar ga žal tudi nisem razumela. Zato me je potlašil, da je bil pet dni v kombinaciji, ki je proučevala pravilnik pa natanko novega nagrajevanja ni mogel razumeti.

»Z marsičem v pravilniku nisem strinjal, vendar so v pripombe naletele na gluha ušesa.«

»Na primer?«

»Trideseti in enaintridesetni člen pravilnika govori o dnevnih nicaht. Določata, da se za štiri dni je obračunavajo dnevne enote mesečno. Ves čas na poti se štete in deli s številom ur, ki so določene za dnevno in tako se dobi število dnevnic. Vsi delavci upravičenci pa si obračunavajo dnevne spoti. Bil je to, da se dnevnic vsem obratni obračunavajo, vendar so mi zavrnilli, da je s tem preveč dela, saj tako ni nobene varnosti. Dokazoval sem jim, da vendar ni vseeno tri polovice ali celo cela. Ostalo je pri starem. Tako kot ta, se tudi drugi predložit porazgubijo.«

Nečesa ne razumem. Pred desetimi leti smo delali mnogo več kot danes, ker nismo imeli mehanizacije, vendar smo zaslužili več. Na koncu leta sem dobil še eno plačo za povrh in še ne so tabilni mo bili. Danes nam manj zaposlenih, produktivnejši je večja, mehanizacija popolnoma — ne moremo pa nikamor...

»Nas je pokopala klet,« pravi pleta vzroke Rubin poglasno, da bi sebi govoril, »skoraj dve milijardna investicija. Pa smo ma bekonov v Središču za glav, ki smo jo zgradili brez strovinke baze. Ta je 22 kilometrov daleč v Tomazu, na drugem koncu kombinata. V Središču štiri milijardi izvedeni stroški. To sem kritiziral že leta 1962 na partijski konferenci.«

Kot da bi izpraševal veseli je Rubin brskal po spominu, kdaj so jo v kombinatu mahnilli v mo in te grehe plačuje danes v kolektiv. Eni plačujejo tako, da so se po 10, 20 in več letih delo v kombinatu znašli na cesti. Drugi tako, da upogibajo hrbet z vsi družino po goricah, če ne bodo izpolnili normative in potem celo verjamejo v spodbujanje delitev.

Pri vsem tem pa je težko reči, kdo koga vara: ali vodilni delavci, ker jim razlagajo odpuščanje in novo delitev dela z gospodarsko reformo in pri tem proučajo umno gospodarjenje in rentabilnost. Ali družbo, ker bodo delajo za zaposlovanje iz zadrúznih sredstev plačevali nastajajočih, druge družbene institucije pa so prikrajšane za plačanje tistih delavcev, ki so delajo, pa niso na plačnih seznamih, ali pa delavci sami, ki so ko menijo, da so eni v kombinatu zato, da delajo, drugi pa so zasodave obračajo.